

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

**Katalánsko a snaha o nezávislost:
Faktory ovlivňující separatismus Katalánců**

Tereza Sládková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Sládková Tereza

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Katalánsko a snaha o nezávislost: Faktory ovlivňující separatismus Katalánců

Anglický název

Independence efforts in Catalonia: Patterns of Catalan Separatism

Cíle práce

Hlavním cílem práce je dát na základě terénního výzkumu a sekundárních údajů v relevantní literatuře odpověď na otázky týkající se nezávislosti Katalánska. Důraz je kladen zejména na faktory, které ovlivňují separatismus Katalánců.

Mezi hlavní výzkumné otázky a podotázky patří:

Jaké jsou hlavní prvky etnické identity Katalánců?

Jaké jsou hlavní důvody katalánského separatismu?

Liší se tyto důvody v závislosti na věku obyvatel Katalánska?

Metodika

Práce bude vycházet především z výsledků střednědobého terénního výzkumu a materiálu získaného z Katalánska. Důraz bude kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární (hlavně statistické) údaje. Teoretická část diplomové práce bude vycházet z analýzy literárních zdrojů. Praktická část se zaměřuje na vlastní terénní výzkum, tj. na analýzu polostandardizovaných rozhovorů s respondenty a jejich následné srovnání s literárními zdroji.

Harmonogram zpracování

Vypracování teoretické části a sběr dat: červen - září 2013

Analýza dat a vypracování empirické části: září 2013 - leden 2014

listopad / prosinec 2013 - předložení první verze práce

březen 2014 - odevzdání finální verze práce

Rozsah textové části

60-80 stran

Klíčová slova

Katalánsko, Katalánci, Catalunya, nezávislost, separatismus, nacionalismus, osamostatnění

Doporučené zdroje informací

CASTRO, L. What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation. Catalonia Press, 2013. 224 s. ISBN 978-1-61150-032-5.

Generalitat de Catalunya, Department de la Vicepresidència, Secretarie de Política Lingüística. Catalan, language of Europe. 32 s.

MEDRANO, Juan Díez. Patterns of Development and Nationalism: Basque and Catalan Nationalism before the Spanish Civil War. Theory and Society, Vol. 23, No. 4 (Aug., 1994), pp. 541-569.

PAYNE, Stanley G. Nationalism, Regionalism and Micronationalism in Spain. Journal of Contemporary History, Vol. 26, No. 3/4, The Impact of Western Nationalisms (Sep., 1991), pp. 479-491

SOBREQUÉS, J. History of Catalonia. 2. vyd. Barcelona: EDITORIAL BASE, 2012. 166 s. ISBN 978-84-85031-86-3.

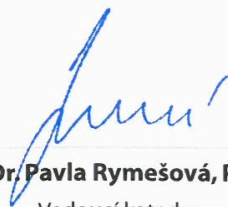

Vedoucí práce

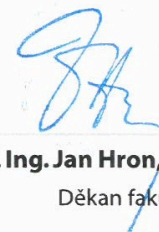
Kokaisl Petr, doc. Ing. PhDr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 12.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Katalánsko a snaha o nezávislost: Faktory ovlivňující separatismus Katalánců" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D. za věnovaný čas a odbornou pomoc, kterou mi během zpracování poskytl. Dále bych chtěla poděkovat zúčastněným respondentům, jejichž spolupráce byla pro tuto práci klíčová a které si velmi vážím. Poděkování patří rovněž rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu podporovali.

Katalánsko a snaha o nezávislost: Faktory ovlivňující separatismus Katalánců

Independence efforts in Catalonia: Patterns of Catalan Separatism

Souhrn

Předmětem zkoumání předkládané diplomové práce je nalezení, charakteristika a vyhodnocení faktorů, které ovlivňují katalánskou společnost a působí na genezi nacionálních aspirací a separatistických tendencí ve španělském autonomním společenství - Katalánsku. Na základě výpovědí respondentů a sekundárních literárních zdrojů byla provedena komparativní analýza, jež si klade za cíl přiblížit důvody Katalánců, kterými argumentují ve prospěch nezávislosti, kořeny takových tvrzení a vlivy, jenž mohou působit na smýšlení jednotlivců a širší společnosti z různých aspektů. Respondenti byli dotazováni v následujících oblastech: symboly charakterizující Katalánce a Katalánsko, důvody separatismu, první uvědomění, vliv okolí, osobní vyjádření a postoj, budoucnost a očekávání.

Klíčová slova: Katalánsko, Katalánci, Catalunya, nezávislost, separatismus, nacionalismus, osamostatnění

Summary

The subject of the thesis is to discover, characterise and evaluate factors, which influence the Catalan society and effect the creation of nationalist aspirations and separatist tendencies in the Spanish autonomous community - Catalonia. Based on the respondents' answers, as well as numerous secondary literature sources, a comparative analysis was developed. The analysis aims to understand why the Catalans would argue in favour of independence, the roots of these claims and the influences that can affect the mind-set of individuals and society from different aspects. The respondents were interviewed in the following areas: Characteristic symbols for Catalonia and the Catalan people, Reasons of separatism, The initial awareness, Influence of the environment, Personal expression and attitude, Future expectations.

Keywords: Catalonia, Catalans, Catalunya, Independence, Nationalism, Separatism,

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce	10
3	Metodika	11
3.1	Základní otázky.....	12
3.2	Průběh terénního výzkumu	13
4	Literární rešerše	15
5	Teoretická východiska	18
5.1	Nacionalismus vs. Národ	18
5.1.1	Katalánský nacionalismus a katalanismus	21
5.1.2	Katalánský nacionalismus v období 1876-1936.....	22
5.2	Regionalismus.....	24
5.2.1	Formování španělského regionalismu	25
5.2.2	Periferní nacionalismus	28
5.3	Národní identita a národní státy	29
5.3.1	Historické kořeny samostatnosti Katalánska.....	31
5.3.2	Významná období katalánských dějin od roku 1714	33
6	Analytická část	37
6.1	Symbyly charakterizující Katalánce a Katalánsko.....	37
6.1.1	Jazyk.....	37
6.1.2	Tradice a svátky	40
6.1.3	Vlajka	42
6.2	Důvody separatismu.....	45
6.3	První uvědomění	47

6.4 Vliv okolí	50
6.5 Osobní vyjádření a postoj	52
6.6 Budoucnost a očekávání.....	54
7 Závěr.....	59
8 Seznam použitých zdrojů.....	61

Seznam obrázků

Obr. č.1: Patum de Berga.....	40
Obr. č.2: Castells.....	41
Obr. č.3: Sant Jordi.....	41
Obr. č.4: La Diada 2012.....	42
Obr. č.5: Senyera.....	44
Obr. č.6: Estelada blau.....	44
Obr. č.7: Estelada roja.....	44
Obr. č.8: Užití jazyka, rok 2007.....	49
Obr. č.9: Znak k události třistaletého výročí ztráty samostatnosti.....	56

1 Úvod

Situace kolem nacionalismu a separatismu na území Španělska, evropského státu a člena Evropské unie, jehož vnitropolitická situace patří v současnosti k jedněm z nejkomplicovanějších v Evropě, je příkladem toho, že ani diktátorské režimy nedokázaly za pomoci represí zadusit identitu a sebeuvědomění tamních národnostních menšin - Basků, Katalánců či Galicijců. S pádem Frankova režimu došlo k obnovení separatistických snah, které vyústily vytvořením autonomních společenství, avšak na příkladu Katalánska lze pozorovat důsledky nespokojenosti se současným stavem vyvolané asymetrií vztahů, jež vznikla odlišným způsobem nabytí autonomie a její odlišnou intenzitou. Bližším zkoumáním dění na Pyrenejském poloostrově však nelze jednoznačně tvrdit, že na vině je pouze jeden faktor, opak je pravdou. Napětí, nabývající na síle zejména v posledních deseti letech, je výsledkem kumulace několika faktorů dohromady a k uklidnění situace nepřispívá ani stále trvající krize eurozóny.

Katalánsko však není jediným případem snažící se o obnovení statusu quo. Ve Velké Británii se o nezávislost pokouší i Skotsko a snahy Evropské unie o unifikaci se tak otřásají v základech. Lze jen spekulovat, zda se jedná o shodu náhod či situace jednoho národa byla impulsem ke konání toho druhého, s jistotou však lze říci, že se navzájem sledují, podporují a upínají své naděje na referenda plánovaná na podzim roku 2014. Velký rozdíl mezi oběma případy však tvoří přístup státu, respektive jeho vlády, která konkrétně ve Španělsku nepodporuje jakékoliv separatistické aspirace, což ještě více umocňuje už tak složitou situaci a podporuje nárůst tlaku veřejnosti.

V teoretické rovině práce pojednává o významu národní identity, národních států a nacionalismu, jeho přístupech, typologii, zdrojích a aktivizaci, stejně jako o vývoji katalánského společenského uspořádání z historického hlediska až po současnost. V kontextu aktuálního dění se v praktické části práce zaměřuje na hodnocení přístupu dotazovaných k dané situaci v konfrontaci s názory odborníků s důrazem na charakteristický vztah ke kultuře jako způsob národní identifikace a sebeurčení.

2 Cíl práce

Práce si klade za cíl obecně charakterizovat důvody a okolnosti vedoucí ke vzniku nacionalismu a separatismu v Katalánsku a následně za pomoci terénního výzkumu zjistit zda a proč dochází v současné katalánské společnosti k jejich přetrvávání či umocňování. Na základě získaných informací ze sekundárních zdrojů bude provedena komparace s výpověďmi respondentů, která se bude snažit odhalit konkrétní faktory a příčiny separatistických tendencí Katalánců a zároveň odpovědět na hlavní výzkumné otázky:

Jaké jsou hlavní prvky etnické identity Katalánců?

Jaké jsou hlavní důvody katalánského separatismu?

Liší se tyto důvody v závislosti na věku obyvatel Katalánska?

Současný stav v jakém se Katalánsko nachází, má hluboké kořeny v historii a v jeho způsobu pojetí národní identity, jež je úzce svázána s katalánskou kulturou, a v neposlední řadě také s aktuálním děním v politické a ekonomické sféře. Na základě těchto činitelů je velký důraz kladen především na poskytnutí uceleného obrazu historické i současné roviny událostí, jenž by měl pomoci k celkovému pochopení a uvedení do problematiky katalánského separatismu.

3 Metodika

Pro ucelený výzkum diplomové práce byla zvolena kombinace literárních pramenů a praktických poznatků, kde důraz byl kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární údaje. Teoretická část se skládá z analýzy literárních zdrojů, jež je klíčová pro získání přehledu do zkoumané problematiky. Praktická část se pak zaměřuje na výsledky vlastního střednědobého terénního výzkumu, tj. na analýzu polostandardizovaných rozhovorů s respondenty a jejich následné srovnání s literárními zdroji. Polostandardizované rozhovory mají za úkol zjistit faktory, jež způsobují a ovlivňují separatistické tendence Katalánců.

Klíčovou technikou sběru dat pro tento výzkum bylo zvoleno semistandardizované interview. Jedna z obecných definic říká, že „*interview je konverzace, jejímž účelem je shromáždění informací*“.¹ V rozhovoru se prostřednictvím otázek dovídáme skutečnosti o jednotlivých jevech na základě odpovědí respondenta jakožto zkoumané osoby, přičemž sledujeme jeho verbální chování, vyvolané konkrétní otázkou. Dismanova formulace rozhovoru zní následovně: „*Vyžadované informace jsou získávány v přímé interakci s respondentem. Rozhovor může být prováděn tváří v tvář nebo telefonicky*“.² Disman dále definuje obecné výhody a nevýhody rozhovoru. Mezi výhody rozhovoru řadí např. menší nároky na iniciativu dotazovaného, větší obtížnost s vynecháváním odpovědí dotazovaného na některé otázky (získaná data jsou tak komplexnější) nebo možnost odhalovat řadu detailních informací a dle potřeby vést otázky příslušným směrem. Ve srovnání s návratností dotazníků jde o úspěšnější metodu. Za nevýhody považuje možnou časovou náročnost, potřebu spolupráce dotazovaných či anonymitu, která je pro dotazované mnohdy málo přesvědčivá.

Na rozdíl od nestandardizovaného rozhovoru, kdy má tazatel jen velmi obecný plán, při semistandardizovaném interview má tazatel připravený scénář základních otázek vztahující se ke zkoumanému jevu a nechává respondenta rozvíjet jeho odpovědi, popřípadě se dotazuje dalšími doplňujícími otázkami, které mohou být taktéž předpřipravené. Nemusíme je však použít pokaždé a nemusíme dodržovat ani jejich ustálené pořadí.

---

¹ MAJEROVÁ, V., MAJER, E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s. 67

² DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 124

V české terminologii je tento seznam otázek označován pojmem scénář (z angličtiny guide, schedule). „*Semistandardizované interview je pro sběr dat při kvalitativním výzkumu vhodné a tedy velmi typické. Neobejdeme se bez základních otázek, na které vyžadujeme odpověď vždycky, ani bez scénáře, v němž máme připraveny případné navazující otázky*“.³ Výhodou semistandardizovaného rozhovoru je možnost kombinace obou typů rozhovorů, je tedy možné klást libovolné doplňující otázky (např. v případě kdy dotazovaný nepochopí, nebo pochopí špatně některou z otázek). Nevýhodou mohou být větší nároky, které jsou kladeny na tazatele a jeho přípravu.⁴

Další neméně důležitá technika sběru dat nutná pro výzkum a získání obecného přehledu o dané problematice je studium dokumentů. Pojem dokument můžeme chápat jako „*jakýkoliv dokument, který nebyl vytvořen za účelem našeho výzkumu. Záznamem mohou být právě tak dobře psané dokumenty jako jakékoliv materiální stopy lidského chování*“.⁵ Zdroje dat dělíme na primární a sekundární - ty především byly použity v této práci. Primární zdroje vznikají z přímé zkušenosti s danou událostí a jsou to např. ústní svědectví, psané zprávy očitých svědků, fotografie, deníky, zápisníky a jiné. Sekundární zdroje dat naopak vznikají jako informace či zprávy od lidí, kteří nebyli přímými účastníky konkrétní události. „*Představují tedy vyprávění „z druhé ruky“, jako jsou popisy od svědka události nebo přečtené z primárního zdroje dat*“. Specifickou skupinou jsou encyklopedie, učebnice a novinové články, jenž se neopírají o přímá svědectví.⁶

3.1 Základní otázky

Jak již bylo zmíněno výše, pro techniku semistandardizovaného interview si tazatel připravuje pouze obecný plán, který je v terénu adaptovatelný v kontextu daných podmínek. Pro tento výzkum byly předem stanoveny formulace otázek základních a doplňujících i jejich pořadí:

---

³ MAJEROVÁ, V., MAJER. E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s. 70

⁴ NEVORALOVÁ, M. *Rozhovor jako evaluační nástroj*. Dostupný z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/593/3849/Rozhovor-jako-evaluacni-nastroj>>

⁵ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s. 124

⁶ MAJEROVÁ, V., MAJER. E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s. 123

- 1. Jaké jsou podle vás symboly charakterizující Katalánce/Katalánsko?**
  - Obecně
  - Váš osobní pohled
- 2. Jaké jsou podle vás důvody, proč se někteří Katalánci chtějí osamostatnit?**
  - Obecně, myslíte, že jde většina jen s davem nebo z vlastního přesvědčení
  - Váš osobní pohled
- 3. Vzpomenete si, kdy poprvé jste začal/a cítit s názorem, že je třeba se osamostatnit?**
  - Jak jsou na tom vaši příbuzní? (rodiče, prarodiče, sourozenci)
  - Okolí přátel? Je mezi nimi někdo, kdo se o to nezajímá, či je proti?
  - Jak vám rodiče/prarodiče vysvětlili svůj postoj, proč je to důležité, když jste se o tom bavili z počátku/poprvé
- 4. Kdo nebo co ve vašem okolí měl/o na vás největší vliv?**
  - Jak moc se tomu věnovala škola?
  - Jaké zprávy zajímají nejvíce vás (TV, internet) a vaše příbuzné, přátelé?
  - O čem se při setkání s rodinou či přáteli bavíte nejvíce, je nezávislost časté téma?
- 5. Jak vy osobně vyjadřujete svůj názor a postoj k osamostatnění?**
  - Účast na akcích apod.
  - Jak je na tom vaše okolí
- 6. Co očekáváte od změny (v souvislosti se osamostatnit)?**

3.2 Průběh terénního výzkumu

Samotný terénní výzkum probíhal v severním Katalánsku, převážně v provincii Girona a též ve stejnojmenném hlavním městě této provincie. Tato oblast je hojně vyhledávána turisty pro své přírodní, kulturní a historické bohatství. Díky své poloze je Katalánsko nejvíce kosmopolitním španělským regionem. „*Blížkost Francie podporuje vysoký standart v gastronomii, umění a designu, ale francouzský vliv zmírňují zvyky, které nejde označit jinak než jako španělské*“.⁷ Další rozhovory byly pořízeny ve městě Blanes, nacházející se na známém pobřeží Costa Brava. Hlubkový rozhovor byl veden s pěti

---

⁷ DUNLOP, F. *Španělsko*, s. 166

respondenty: Alba (studentka politologie, 25 let, Blanes), Carles (student humanitních studií, 27 let, Girona/Banes), Jordi B. (zaměstnaný v oboru IT, 32 let, Girona), Jordi T. (zaměstnaný v oboru bankovníctví, 28 let, Bañolas), Esteve (zaměstnaný v oboru hotelnictví, 28 let, Girona). Hlavním dorozumívacím jazykem byla angličtina a v některých případech i španělština. Respondenti byli seznámeni s účelem výzkumu a jeho průběhem a ujištění o možnosti zajištění anonymity⁸ a diskrétnosti⁹, pokud si budou přát. Rozhovory probíhaly v příjemné atmosféře a respondenti byli více než ochotni spolupracovat a nenastaly žádné komunikační či jiné komplikace. Záznam rozhovorů byl proveden za pomoci záznamového zařízení, s nímž respondenti předem souhlasili, aby byla zajištěna všechna získaná data a zároveň plná soustředěnost na respondenta. „*Pořizování záznamu interview je absolutní nutností... Zatímco dotazovaný odpovídá, musíme ještě dělat celou řadu jiných věcí... Scénář není pevně standardizovaný, takže promýšlení dalšího pokračování rozhovoru je nezbytné. Přitom musí být vidět, že pozorně nasloucháme tomu, co je nám sdělováno, že naše mysl nebloudí někde mimo*“.¹⁰ Po každém rozhovoru byl proveden zápis průběhu a dojmů výzkumníka, aby poté mohl být využit při celkovém zpětném hodnocení.

---

⁸ Anonymita je zapisování dat takovým způsobem, který zaručí zatajení jmen účastníků. (MAJEROVÁ, V., MAJER. E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s. 42)

⁹ Diskrétnost je aktivní vyjmutí všech identifikačních prvků, které by mohly vést k odhalení totožnosti účastníků ze záznamů. (MAJEROVÁ, V., MAJER. E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s. 42)

¹⁰ MAJEROVÁ, V., MAJER. E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I.*, s.77

4 Literární rešerše

Problematikou nacionalismu a separatismu, potažmo příčin, které je způsobují, se zabývá řada vědních oborů od počátku vzniku moderních, primárně národních států. Zájem o toto téma významně roste v období změn geopolitických systémů, jež jsou obvykle doprovázeny zvýšenou intenzitou nacionálně-separatistických aktivit a v mnohých případech vyústí i vznikem nových států.

Inspirativním a zároveň klíčovým dílem se pro tuto práci stala kniha *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*¹¹, jejíž autorka spojila názory mnoha akademiků, odborníků i evropských diplomatů, kteří se snaží vyhodnotit důvody, podněcující k osamostatňujícím myšlenkám. Tato sbírka vznikla v reakci na září roku 2012. Dílo se stalo východiskem především pro praktickou část této práce, jelikož na mnoha případech ukazuje možné příčiny v kontextu hospodářském, politickém, kulturním či vzdělávacím. Velká část pozornosti je věnována jazykovému dědictví a jeho těsné provázanosti s národní identitou. Již v úvodu se katalánský prezident Artur Mas i Gavarró nechává slyšet, že zde byly snahy kooperace ze strany Katalánska s vidinou vytvoření moderního a demokratického „evropského“ Španělska, ale ze strany Španělska nebyla vůle prokázat respekt vůči Katalánsku: „Víme, že přispíváme, možná až příliš, a přestože pomáháme co nám síly stačí, nejsme pochopeni ani respektováni za to/v tom, jací jsme“. Ve sbírce je možné nalézt články i od autorů mimo Katalánsko, např. ze Skotska, Bruselu či USA.

Historické rovině nezávislosti Katalánska se věnuje kniha *History of Catalonia*¹², která komplexně mapuje důležité mezníky Katalánské historie v kontextu nejen evropských, ale i světových událostí od pravěku, éru Řeckého a Římského impéria, přes středověk, občanské a světové války, až po současnost.

Otázkou katalánského separatismu se zabývají i některé články reagující na události v roce 2012. V důsledku ekonomické krize přijímaly a stále přijímají evropské vlády

---

¹¹ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*, s. 7-12

¹² SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*.

hospodářská opatření a výjimkou není ani Španělsko, které se zaměřilo především na rozpočty autonomií a ustanovilo nucenou správu. Katalánská vláda dala jako odpověď ultimátum v podobě daňové nezávislosti nebo kredit 5 miliard eur z Madridu. Takový požadavek byl odmítnut, s čímž se katalánský parlament nespokojil a na 25. listopadu vyhlásila jeho vláda předčasné volby. Tyto události byly již od června doprovázeny také akcemi s názvem „Pochod nezávislosti“ a s heslem „Katalánsko - nový stát Evropy“. Pokud by se Katalánsko osamostatnilo, patřilo by v Evropě mezi exportní státy. „Podle průzkumů si asi 90 procent Katalánců přeje osamostatnění. Jejich názor je, že stát jim nijak nevrací to, co mu v daních dávají. Po osamostatnění by jim zůstalo o 3 % více prostředků a navíc by se snížila administrativa.“¹³

Důvody vedoucí k separatismu ve Španělsku se zabývá diplomová práce *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku – případová studie Katalánsko a Baskicko*.¹⁴ Jak již název napovídá, autor se zaměřuje primárně na tyto dva historické regiony a v jejich rámci se snaží za pomoci korelační a lineární regresní analýzy identifikovat a definovat specifické mechanismy, které vnitřně diferencují Baskicko a Katalánsko a umocňují či naopak potlačují nacionalistické touhy a aspirace. Úvodem jsou stanoveny čtyři hypotézy: 1) Etno-nacionální aktivity se liší podle úrovně ekonomické vyspělosti regionů, sociální a demografické struktury obyvatel, 2) Přerozdělování v neprospěch Baskicka, Katalánska a Galicie přispělo k zesílení autonomistických a separatistických tendencí, 3) Ekonomicky vyspělejší regiony s lepší perspektivou vývoje vykazují silnější nacionalistické a separatistické tendence, 4) Separatistické tendence jsou výrazem ekonomických aspirací spíše než národní identity. První hypotéza, se nepotvrdila a tudíž musela být zamítnuta, i přesto že se historicky definované etno-nacionální regiony liší podle úrovně ekonomické vyspělosti, nelze přijmout tvrzení, že tato diverzifikace automaticky generuje nacionalismus a separatismus. Naopak druhá hypotéza byla přijata především z důvodu Katalánska, kde bylo prokázáno, že přerozdělování v neprospěch regionu může přispět k zesílení autonomistických a separatistických tendencí. Třetí tvrzení bylo zamítnuto, jelikož nelze výlučně tvrdit, že socioekonomické charakteristiky podporují

---

¹³ GANŽA, A., KLIMOVSKIJ, S. *Krize jakožto nástroj budování Evropské říše: Hnutí španělských autonomií*. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/krestansky-social-listopad-prosinec-2012.html>>

¹⁴ LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*.

národní aktivizaci a aspirace. Tato skutečnost byla potvrzena pouze v případě konstitučních preferencí a volebního chování. Poslední domněnka byla taktéž zamítnuta na základě toho, že provedené analýzy ukázaly jazykové charakteristiky jako výlučně spjaté jak s podporou změn konstitučního uspořádání směrem k větší autonomii, tak i s podporou nacionalistických stran ve volbách. „*Identita se tedy zdá být důležitější než ekonomika. Je nutným předpokladem, bez něhož nemohou ekonomické aspekty vymezit svoji působnost a podnítit snahy o decentralizaci pravomocí*“.¹⁵

Multinacionální charakter, který dává Španělsku nálepku jednoho z nejvíce decentralizovaných států Evropy, stojí také za vznikem více či méně radikálních forem nacionalismu a přítomností více či méně odbojných národností. Takový úhel pohledu zaujímá práce *Komparace současných španělských nacionalismů: nebezpečný separatismus nebo ideál evropského regionalismu?*¹⁶ a zároveň hledá příčiny vzniku a ideologického zabarvení nacionalismů, jejich případné podobnosti či odlišnosti, současnou sílu a také možnou budoucnost. Jádrem problému podle autora tkví v historii těchto nacionalismů, jenž mají vliv na současnost, stejně tak jako celkový dějinný vývoj španělského regionalismu, přičemž se opět zaměřuje na ony historické regiony (Katalánsko, Baskicko, Galicii) a vyvozuje následující: „*Ve všech třech regionech je nacionalismus nadále velmi aktivně přítomen, důkazem budiž jeho institucionalizace v podobě silných regionálně-nacionalistických stran; existuje nadále mnoho faktorů, jež tomuto nacionalismu propůjčují tak silnou pozici: od výše zmíněné touze po vlastní identitě a kulturně-jazykových odlišností až po regionálně podmíněné ekonomické rozdíly... Ovšem, přeci jen lze spatřit určité odlišnosti v současném vývoji: Katalánsko se profilovalo jako nejpragmatičtější region, jenž byl schopen dosáhnout značných ústupků na centrální vládě*“.¹⁷

---

¹⁵ LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*, s. 121

¹⁶ BROŽ, F. *Komparace současných španělských nacionalismů: nebezpečný separatismus nebo ideál evropského regionalismu?*

¹⁷ Tamtéž, s. 58

5 Teoretická východiska

Katalánsko se svou tisíciletou historií, vlastní kulturou a jazykem je zemí, na níž jsou její obyvatelé - Katalánci patřičně hrdí. Během historie prošlo Katalánsko různými stupni suverenity a dnes se řadí mezi autonomní oblasti Španělska, avšak samotní Katalánci se jako Španělé necítí, naopak se vůči Španělsku vyhraňují a považují se za silný a pospolitý národ.

Jednoznačná definice pojmu národ je obtížná a při pokusu tento pojem definovat naráží odborníci na řadu problémů. Moderní pojetí slova národ se zrodilo s Velkou francouzskou revolucí v roce 1789. Od té doby je možné se setkat se dvěma způsoby definice národa. První způsob definuje národ dle subjektivního rozhodnutí jedince či jedinců se k danému národu hlásit. Druhá definice spojuje lidi v rámci národa na základě sdílené kultury, kde *„kultura znamená soubor myšlenek a znaků a představ a způsobů chování a dorozumívání“*.¹⁸

5.1 Nacionalismus vs. Národ

Problematika definování pojmu národ a nacionalismus je ohniskem mnoha kritik a polemik mezi jednotlivými autory a mnohdy je počátek sporu již v jejich samotném chápání. Důraz na studium nacionalismu vzrostl zejména po 2. světové válce, kdy mnoho autorů začalo spojovat tyto termíny do těsné souvislosti a vnímali jej jako subjektivní předpoklad, projev či dokonce podmínku pro existenci národa. Mezi faktory ovlivňující interpretaci termínu „nacionalismus“ mohou patřit jak národnostní příslušnost autora, tak i jazykové tradice, ve které je pojem „národ“ chápán. Velmi často však „nacionalismus“ evokuje negativní vnímání a je spojován s projevy existence národů a zápasů „ve jménu národa“.¹⁹

Politický význam nacionalismu se začal utvářet v průběhu 18. a 19. století, kdy po vzoru Francie začaly za svá práva bojovat i ostatní evropské národy a tím daly vzniknout národním státům. Konec 19. století ukázal, že nacionalismus se stal opravdovým

---

¹⁸ HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*, s. 18

¹⁹ Tamtéž, s. 17-21

lidovým hnutím, kde „cítění národních států bylo povzbuzováno národními symboly (jako např. vlajka, hymna, vlastenecká literatura, státní svátky). Charakter nacionalismu se postupně změnil, na jeho počátku byl spojován s liberálním a pokrokovým hnutím (boj za nezávislost), později se však jeho ideji zmocnili konzervativní politici (fašismus, nacismus).“²⁰

Přestože negativní vnímání nacionalismu převládá, můžeme se setkat u velké většiny autorů s definicí dvojí tváře nacionalismu. Toto dvojí chápání těsně souvisí s obdobím, ke kterému je pojem vztahován. Podle T. Schiedera a E. H. Carra je nacionalismus v 19. století je považován spíše za pozitivní ve smyslu pokroku a tvořivosti a týkal se především intelektuální vrstvy obyvatel. Opakem tomu je období 20. století, kdy se projevila jeho stinná stránka v podobě destrukce a agrese. Významná a inspirativní také byla teorie amerického politologa Hanse Kohna o dichotomii nacionalismu, kde definoval „nacionalismus pokrokový – liberální a demokratický, který se zrodil v západní Evropě. Proti němu stavěl nacionalismus „nezápadní“, který byl určován především německou jazykovou definicí národa a který byl iracionální, mytologický a autoritativní.“²¹

Kladné stránky nacionalismu vyzdvihovali ve velké míře autoři „malých národů“, příkladem tomu může být katalánský historik Josep Llobera, jenž ve svém díle *God of Modernity: The Development of Nationalism in Western Europe* uvádí, že nacionalismus nejen čerpá z náboženského rezervoáru ideí, symbolů a emocí, ale sám se stává náboženstvím moderní doby. Mezi další zastánce patří Tom Nairn, který vidí pozitivní úlohu nacionalismu v období kolonialismu a podobných útlaků.²² Na příkladu Katalánska a Baskicka, jenž patřily a stále patří mezi nejrozvinutější regiony, ukazuje, že nerovnoměrný vývoj regionů může být počátečním impulsem nacionalismu. Ať se jedná o málo či více rozvinuté regiony, oba začnou mít nacionalistické tendence pokud jim „členství“ ve státě nepřináší již žádné další výhody. Méně rozvinuté oblasti

---

²⁰ SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalánismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 13

²¹ HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*, s. 22

²² Tamtéž, s. 31

směřují své nacionalistické tendence proti etnické a ekonomické nerovnosti, zatímco vyspělejší regiony žádají reformy, které do budoucna podpoří další regionální rozkvět.²³

Čistě negativně byl vnímán „nacionalismus“ v marxistické terminologii nazýván taktéž jako „buržoazní nacionalismus“, kde byl spojován se společenskými a politickými jevy, neblaze působící na vývoj společnosti.²⁴ Mezi autory, kteří se hojně věnovali definicím nacionalismu patřil Arnošt Gellner a přestože se snažil zaujmout neutrální a nehodnotící postoj, můžeme v jeho knihách nalézt užití termínu nacionalismus v negativních konotacích častěji než v těch pozitivních.²⁵

Dle Gellnera tkví kořeny nacionalismu v modernizačních změnách způsobených transformací společnosti vlivem industrialismu²⁶ a tvrdí tedy, že: „*nacionalismus je plodem průmyslové společnosti*“.²⁷ Vytvořil také typologii nacionalismů tím, že určil rozhodující činitele při vytváření moderní společnosti: nerovnost moci, přístup ke vzdělání a totožnost či různost společné kultury, ta je podle něj rozhodujícím prvkem. Co se týče moderní společnosti „*jsou vždy a nevyhnutelně centralizovány v tom smyslu, že udržování pořádku je úkolem jedné instituce nebo skupiny institucí, a není rozvrženo na celou společnost.*“ Přístup k vysoké kultuře a výchově je pojato jako schopnost člověka zastat v moderní společnosti většinu obvyklých zaměstnání. Takové schopnosti pak umožňují člověku snadnější pohyb v kulturním prostředí. Poslední činitel - kultura je pojímána jako určitý způsob chování a komunikace daného společenství. V monokulturních společnostech, kde všichni mají stejnou kulturu se problémy nevyskytují. Opakem tomu jsou ale takové společnosti, kde se kultur objevuje více.²⁸

Arnošt Gellner uvádí nacionalismus jako politický princip, podle nějž musí být politická jednotka shodná s jednotkou národní a definuje jej jako pocit nebo hnutí. „*Národnostní citění je pocit hněvu nebo pocit uspokojení způsobený porušováním nebo splněním tohoto principu. Národnostní hnutí je hnutí, které je uváděno do pohybu takovým*

---

²³ DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 542

²⁴ GELLNER, E. *Národy a nacionalismus*, s. 9

²⁵ HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*, s. 30

²⁶ GELLNER, E. *Nacionalismus*, s. 95

²⁷ GELLNER, E. *Národy a nacionalismus*, s. 7

²⁸ Tamtéž, s. 108

*citem.*²⁹ Existuje mnoho způsobů, kterými se dá tento princip porušit, avšak jedním nacionalisty těžko snesitelným, je situace, kdy příslušníci vládnoucí politické jednotky jsou jiné národnosti než je národnost většiny obyvatel. Nacionalismus tedy požaduje aby „*etnické hranice nebyly přetáty politickými hranicemi, a především, aby etnické hranice uvnitř daného státu neoddělovaly držitele moci od ostatních*“.³⁰

John Hargreaves ve své knize *Freedom for Catalonia? : Catalan nationalism & Barcelona Olympic Games* zmiňuje dva typy nacionalismu, jenž jsou spojeny s teorií formování národa sahající na přelomu 18. a 19. století. Jsou založeny na tom, zda snaha ustavit nový stát je poháněna biologicky, či racionálně. Jedná se o etnický a občanský nacionalismus. Etnický nacionalismus lpí na znalosti či dovednosti určitých kulturních atributů (jako je jazyk, tradice a náboženství) pro to stát se a být akceptován jako legitimní člen komunity. Na druhé straně občanský nacionalismus spočívá v dobrovolném závazku k jasně vymezeným právům a povinnostem, jenž jsou definovány v politických a právních termínech.³¹

5.1.1 Katalánský nacionalismus a katalanismus

Pojmem *katalanismus* neboli Catalanismo je označována ideologie, která vznikla jako kulturní hnutí na ochranu Katalánska a klade si za cíl hájit a chránit katalánské hodnoty jako jsou tradice, kultura, jazyk a historická práva. Politickou podobu nabyl katalanismus až s vytvořením prvních politických stran a spolků koncem 19. století jako např. Lliga de Catalunya (Liga Katalánska), Unió Catalanista (Katalanistická unie) nebo Lliga Regionalista (Regionalistická liga). Katalanistické hnutí se již v počátcích svého vzniku rozlišovalo dle svého středu zájmu. První hnutí hájilo občansko-kulturní zájmy obyvatel, zřizovalo pěvecká centra, výletní sbory a taneční skupiny. Druhé hnutí se zaměřilo spíše na politická práva regionu a jeho občanů.³²

---

²⁹ GELLNER, E. *Národy a nacionalismus*, s. 12

³⁰ Tamtéž, s. 12

³¹ HARGREAVES, J. *Freedom for Catalonia?: Catalan nationalism, Spanish identity, and the Barcelona Olympic Games*, s. 16

³² SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 19

Politická forma katalanismu dala počátkem 20. století postupně vzniknout katalánskému nacionalismu. Spolu s katalanistickými hnutími hájí práva a zájmy obyvatel, kulturu, tradice a požaduje uznání Katalánska za národ. Rozchází se však v postoji ke stávající situaci, kde katalanisté jsou spokojeni s tím, že jsou v rámci Španělska uznáni národem, kdežto nacionalisté požadují vlastní stát a mezinárodní uznání. Mezi těmito dvěma postoji se nacházejí tzv. federalisté, ti „vidí ideál v právu na sebeurčení katalánského národa a vytvoření federace. Mezi největší zastávce federace patří katalánští socialisté“.³³

Extrémní forma katalánského nacionalismu se objevila ve 30. letech 20. století v podobě katalánského independentismu (separatismu) a nechala se inspirovat separatisty ze severního Irsku. Hlavním impulsem pro vznik tohoto hnutí byly neúspěšné pokusy o mezinárodní uznání katalánského národa od Společnosti národů po první světové válce roku 1919. Katalánští separatisté se hlásí k myšlence nezávislého katalánského státu, který by byl součástí Evropské unie. Přestože v minulosti byly součástí tohoto hnutí i teroristické skupiny, jmenovitě např. Exèrcit Popular Català (Lidové katalánské vojsko) a Terra Lluire (Svobodná země), nenabyl katalánský terorismus takových rozměrů, jaké jsou nám známy ze severního Irsku či Baskicka a dnes se již sami prohlašují za mírové hnutí. „Katalánský independentismus se reprezentuje vlastní vlajkou, která se inspirovala v té kubánské.“³⁴

5.1.2 Katalánský nacionalismus v období 1876-1936

Doba, kdy Španělsko počátkem 20. století ztratilo Kubu a Filipíny, nebylo schopno hospodářského rozvoje v celé zemi, nezajistilo pořádek a podporu průmyslu v Katalánsku a v neposlední řadě ohrožovalo katalánskou kulturu a právní instituce, podporovala nacionalisty v „ospravednění“ katalánského nacionalismu.³⁵

Katalánský nacionalismus v období před občanskou válkou byl dvojího charakteru – buržoazní a progresivní nacionalismus. Lídrem buržoazního nacionalismu byla Lliga Regionalista, vedená převážně obchodníky a inteligencí. Oproti tomu zástupci

---

³³ SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 20

³⁴ Tamtéž, s. 21

³⁵ DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 549

progresivního nacionalismu byli výhradně z řad inteligence, hlásící se ke straně Esquerra Republicana. Ideologie obou stran byly zajedno v tom, že Katalánsko představuje morální komunitu se společnou kulturou, kde jazyk hraje stěžejní roli, historií a charakteristikami, jenž jsou odlišné od zbytku Španělska. V porovnání s Baskickými nacionalisty měly obě strany „nerasistický“ charakter projevu a zřídka kdy se zasazovali o nezávislost.³⁶

Lliga Regionalista (přejmenovaná na Lliga Catalana za druhé republiky) dominovala politické scéně převážně mezi lety 1901-1923 a byla orientovaná především na právní a jazykové záležitosti. Ve svém programu měla mezi hlavními body např. eliminování politické korupce a státní decentralizace. Mezi největší úspěchy této strany patří vytvoření Mancomunitat Catalana, instituce mající právo koordinovat správu čtyř katalánských provincií. Skrze tuto organizaci se snažili prosadit ekonomické, vzdělávací a kulturní reformy. Ve své podstatě byla strana v neustálé opozici s vládní politikou, ale ze strachu nespokojenosti dělnické třídy, nikdy striktně nepožadovali nezávislost pro Katalánsko a částečně spolupracovali i s tehdejší diktátorskou vládou Primo de Rivery. Tato politická ambivalence lídrů strany zapříčinila úpadek strany a následně vzrůst podpory progresivního nacionalismu.³⁷

Vedoucí pozici zaujala Esquerra Republicana, jež vytvořila koalici s anarchistickou stranou Confederación Nacional del Trabajo a stranou venkovského dělnictva Unió de Rabassaires. Oproti krokům, které podnikala Lliga, se tato strana velmi aktivně věnovala opozici v době vlády Prima de Rivery, což ve výsledku vedlo k jejich vítězství ve volbách roku 1931, kdy nakrátko vznikla druhá Španělská republika. Vyžadovali právo na sebe určení, politická a ekonomická práva pro pracující třídu, agrární reformy a uznání lidských práv. Krátce po volbách se jim podařilo obnovit Generalitat – středověký správní orgán a neustále pracovali na získání autonomie, ta byla uznána v roce 1932.³⁸

---

³⁶ DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 549

³⁷ SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 20-24

³⁸ DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 551

5.2 Regionalismus

Tendence regionalismu a nárůst regionálně-nacionalistických politických subjektů v Evropě úzce souvisí se samotným procesem evropské integrace a rostoucím odporem k centralizaci, jež prosazovaly národní vlády. Postupné rozšiřování a změny struktury Evropského společenství (ES) a poté Evropské unie (EU) mělo efekt i na vnitřní transformace jednotlivých států. Jednou z klíčových změn, jež s projektem EU nastaly, je nárůst regionalismu a zásadní proměna administrativní správy jednotlivých členů ES/EU.³⁹ „Převedení kompetencí národních států⁴⁰ na evropskou úroveň má za následek přímé zasažení regionálních zájmů a lokální orgány jsou tak také připraveny o pravomoci, jimiž disponují. Proto obhájci regionalismu odmítali koncepci EU jako projekt směřující k prohlubování demokratického deficitu v řízení společnosti. Znovuvzkříšení nacionalismu a regionalismu je do jisté míry důsledkem některých aspektů projektu EU.“⁴¹

Termín region, pocházející z latinského regio – kraj, území, představuje jednotku, jež je významná nejen historicky, ale také politicky, ekonomicky, sociálně, kulturně a zásadně se angažuje i v politickém procesu. Regiony se stávají schopnými prosadit své vlastní zájmy nejen vůči státu, ale i na globální úrovni. Aby se však staly plnohodnotným politickým aktérem „je třeba, aby regionální identita vytvářela rámec politického života jednotlivce, zejména při účasti ve volbách a referendech“.⁴² Slovník cizích slov definuje region jako „významný územní celek, jenž se vyznačuje svébytnými prvky jako je jazyk, tradice, kultura a další“. Regionalismus je „úsilí o zachování těchto místě rozvinutých tradic a politické a hospodářské povznesení daného regionu“.⁴³ Jinou definici regionalismu nabízí Michael Keating: „Regionalismus lze charakterizovat jako úsilí o větší samostatnost a nezávislost oblastí, jako lokální tendence směřující k vymezení regionu v politickém, sociálním, kulturním smyslu uvnitř státu. Území poskytuje rámec pro

---

³⁹ KACHLOVÁ, J. *Evropeizace české kulturní politiky ve srovnání s kulturní politikou Španělska*, s. 45

⁴⁰ Národní stát se vyznačuje neomezenou suverenitou na daném, jasně ohraničeném území a loajalitou obyvatel, kteří na tomto území žijí. Národní státy začaly v Evropě vznikat v období po Vestfálském míru (1648), který zavedl princip, že výkon církevní a světská moci musí být vázán na určité území. Mezi nejdříve sjednocené státy patřily Francie, Anglie a Španělsko. (HOMOLOVÁ, E. *Proces skotské devoluce a euroregionalismus*, s.10)

⁴¹ HOMOLOVÁ, E. *Proces skotské devoluce a euroregionalismus*, s. 9

⁴² Tamtéž, s. 12

⁴³ KACHLOVÁ, J. *Evropeizace české kulturní politiky ve srovnání s kulturní politikou Španělska*, s. 12

*politickou a sociální interakci. Stejně tak je území faktorem, který vytváří a pomáhá reprodukovat kulturní identitu, jazyk a zvyky.*⁴⁴

Politický regionalismus se jako směr objevuje po druhé světové válce a zejména v západní Evropě zaznamenává prudký rozmach ve jménu modernizace v 60. a 70. letech 20. století. Ruku v ruce můžeme sledovat propojení regionalizace, regionalismu a demokratizace se znovu obnoveným zájmem o problematiku jazyka a kulturních menšin. Ukázkovým příkladem takové země se stalo například Španělsko.⁴⁵

5.2.1 Formování španělského regionalismu

Současná situace regionalismu ve Španělsku je výsledkem dlouhodobého působení trendů v daných regionech, jenž mají specifické historické a sociální opodstatnění. Neustálé střety mezi centrem a tzv. historickými regiony dodnes poukazují na to, že i přes určitou míru autonomie nebylo doposud vyhověno všem jejich požadavkům. Mezi historické regiony Španělska jsou řazeny Baskicko, Katalánsko a Galicie. Jejich unikátnost oproti zbytku španělského území tkví ve specifických rysech jako je vysoká míra industrializace a jazyky, kterými hovoří a které jsou odlišné od oficiálního jazyka – španělštiny (kastilštiny).⁴⁶

Historické kořeny španělského regionalismu sahají daleko do minulosti samotného Pyrenejského poloostrova, kdy se v roce 1479 spojilo Aragonské a Kastilské království díky sňatku Isabely Kastilské s Ferdinandem Aragonským. Došlo tak ke spojení dvou celků, jenž do tohoto okamžiku měly spleť vnitřní strukturu, ale následně nedošlo k žádné výrazné centralizaci území. Díky tomu se udržely některé lokální instituce s jistou mírou autonomie jako např. parlamenty. Zlom nastal až v roce 1876, kdy vyšla liberální ústava, jež nahrazovala ústavní text spjatý s první republikou (1873) a která se snažila přiblížit Španělsko liberálním evropským zemím. Nová ústava tak umožňovala občanům legální vznik politických stran nebo právo na sdružování. Navzdory těmto změnám se nepodařilo tyto ideály „liberální“ ústavy prosadit v praxi a politický systém byl nadále

---

⁴⁴ HOMOLOVÁ, E. *Proces skotské devoluce a euroregionalismus*, s. 8

⁴⁵ PIKNEROVÁ, L. *Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století*, s. 54

⁴⁶ Tamtéž, s. 54

ovládán úzkou a vlivnou skupinou lidí. „*Silné postavení lokálních mocenských struktur efektivně bránilo centralizaci a unifikaci celého španělského území. To s sebou neslo na jedné straně to, že koncept liberálního státu nemohl proniknout celým státem a zapustit zde své kořeny, na straně druhé pak lokální elity ubránily regionální specifika, která se v některých oblastech rozvíjela po řadu staletí.*“⁴⁷

Počátek 19. století se nesl v duchu romantismu, proto i na Pyrenejském poloostrově stejně jako ve zbytku Evropy, kde se nacházely nestátní národy (jako např. Češi, Poláci, Slováci...) se lidé začali zajímat o znovuoživení povědomí o vlastní kulturní a historické tradici zpochybňující legitimitu centra a snahou o vytvoření vlastních státních institucí. Největšími odpůrci centralismu byly Katalánsko a Baskicko, dva průmyslově nejvyspělejší regiony. Nacionalismus v obou regionech se shodoval v názoru držet co největší míru autonomie, odlišovali se však ve své podstatě, používanými nástroji a úlohou jazyka. V Katalánsku byl jazyk společně s kulturou klíčovým bodem, kolem nějž se katalánský nacionalismus utvářel. V Baskicku hrál jazyk až druhotnou roli, na prvním místě byla rasa-Baskem se člověk musí narodit. Kataláncem se člověk nemusel nutně narodit, pokud během života přijal jazyk, kulturu a zvyky za vlastní, mohl se jím stát.⁴⁸

„*Katalánské požadavky byly hlasitě artikulovány nacionalistickou stranou Liga (resp. Regionalistická liga- Lliga Regionalista) v čele se zakladatelem Enricem Pratem de la Ribou, který vytvořil základy nacionalistických požadavků svého regionu... Katalánský nacionalismus byl převážně sekulární povahy a jeho největšími přívrženci byli příslušníci katalánské buržoazie, kteří hájili výrazně moderní způsob života a hodnoty typické pro průmyslovou společnost přelomu 19. a 20. Století.*“⁴⁹ Druhá španělská republika přiznala autonomii Katalánsku v roce 1932, tomuto kroku v roce 1931 předcházelo referendum jehož se zúčastnilo 75 % voličů, kteří s 99,49 % vyslovili souhlas k získání autonomie. S vypuknutím občanské války v letech 1936-1939 však brzo o autonomní postavení přišli a znovu se o něj mohli ucházet až po pádu Francova režimu.

---

⁴⁷ PIKNEROVÁ, L. *Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století*, s. 57

⁴⁸ Tamtéž, s. 57-59

⁴⁹ Tamtéž, s. 60-61

Regionalistické tendence ve Španělsku se nejsilněji projevíly během a následně po období Francova režimu (1939-1975), který stavěl svou vládu na dvou hlavních principech: antikomunismu a antiseparatismu. Fankistický režim jakékoliv projevy regionálních zájmů vnímal jako jasné ohrožení španělské jednoty. *„Přestože byly ve Španělsku vlastní významné rozdíly mezi jednotlivými oblastmi a tyto odlišnosti nacházely své opodstatnění hluboko v historii, tlumil Franco s poměrně velkými úspěchy všechny autonomistické nebo dokonce separatistické tendence až do počátku 70. let 20. století. Po Francově smrti v roce 1975, obnovení monarchie a nástupu jím určeného nástupce - Juana Carlose I. na trůn se země vydala cestou intenzivního vnitřního regionalismu... Regionalismus doprovázený vzepětím místních identit byl projevem revolty vůči starým pořádkům.“*⁵⁰

Po pádu režimu se primárně historické regiony snažily opět nabýt svou ztracenou autonomii a odstartovaly tím rozsáhlá jednání s centrální vládou sídlící v Madridu. Za Katalánsko vedl jednání Joseph Taradellas, který se především snažil „vyměnit“ co největší míru autonomie za příslib loajality vůči Španělsku. Velkou podporou mu byly také nacionalistické strany, z nichž nejviditelnější byla Demokratická konvergence Katalánska (Corvengència Democràtica de Catalunya, CDC) v popředí s Jordim Pujolem. Nejen Katalánské, ale i Baskické a Galicijské nacionalistické strany tlačily na Madrid a ukázalo se, že pokud jednání nebudou úspěšná, hrozí rozpad Španělska. Výsledkem byla v roce 1978 novela ústavního textu z období druhé republiky, jež zásadně upravovala kompetence regionů a zavedla nové označení Španělska – autonomní společenství (Comunidades Autónomas, CA).⁵¹

Historické regiony si opět žádaly o výsadní postavení, s čímž ale nesouhlasily regiony „nehistorické“, které požadovaly rovnocenný přístup ke všem regionům. Kompromisem tomu byly články 143 a 151 vložené do těla ústavy: *„Ačkoli oficiálně byla stanovena rovnost mezi regiony, fakticky text dával větší prostor regionům historickým. Článek 151 stanovil, že v případě, že bude s udělením autonomního statusu souhlasit většina obyvatel daného regionu, dostane se mu ze strany centra rozsáhlých pravomocí a přiznání autonomie... článek 143, hovořící o možnosti autonomie pro ostatní oblasti po uplynutí pěti*

---

⁵⁰ KACHLOVÁ, J. *Evropeizace české kulturní politiky ve srovnání s kulturní politikou Španělska*, s. 47

⁵¹ PIKNEROVÁ, L. *Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století*, s. 61-62

let a za předpokladu, že s tímto krokem budou souhlasit provinční rady a dvě třetiny městských rad.“⁵²

Referenda proběhla ihned v roce 1979 a následně byla autonomie úspěšně přiznána Katalánsku společně s Baskickem. V Katalánsku se referenda zúčastnilo 59 % právoplatných voličů, z nichž 88 % hlasovalo pro získání autonomie. Zároveň s těmito změnami byly uznány baskičtina a katalánština druhými oficiálními jazyky na daných územích a bylo garantováno právo používat je v běžném životě.⁵³

5.2.2 Periferní nacionalismus

Periferní nacionalismus se začal objevovat ve Španělsku koncem 19. století. Touto formou nacionalismu se kromě dalších věnoval i Thomas Nairn, který přikládá velký význam nerovnoměrnému vývoji regionů, jenž zapříčiňuje výskyt periferního nacionalismu v nadměrně rozvinutých oblastech či regionech. Periferní nacionalismus vidí jako důsledek kapitalistické expanze tam, kde se překrývají regionální nerovnosti s těmi etnickými. Pokud stát neklade velké nároky, regiony mají tendenci se podřítit, ovšem až do té doby, kdy se impérium začne rozpadat. V takovém případě se periferie začnou bouřit proti novým finančním, politickým či vojenským požadavkům.⁵⁴

Nairn se dále zabývá rozdílem mezi katalánským a baskickým nacionalismem, který zejména v Baskicku nabral silně separatistický a reakcionářský charakter, oproti prokapitalistickému a zpočátku i neseparistickému nacionalismu v Katalánsku. Pohlíží na proces vývoje/rozvoje jako na činitele, který formuje nacionalismus tím, že vytváří konstelace třídních a etnických zájmů, v jejichž rámci sledujeme vztahy centrum-periferie a třídní vztahy uvnitř periferií. Nairn v tomto případě nabízí dvě možnosti, jenž se odvíjejí od rozsahu v jakém tradiční společnosti byly schopny profitovat z přechodu ke kapitalistickému způsobu produkce a silných vazeb státní ekonomiky a politiky s nově vznikajícími elitami. V prvním případě tvrdí, že tradicionalistický a separatistický nacionalismus byl intenzivnější v Baskicku, protože katalánská rolnická třída a před

---

⁵² PIKNEROVÁ, L. *Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století*, s. 63

⁵³ Tamtéž, s. 64

⁵⁴ Díez M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 542

industriální elity byly schopny se lépe adaptovat a těžit z kapitalistické industrializace než ty baskické. Ve druhém případě tkví vysvětlení intenzity baskického nacionalismu v tom, že baskické elity nebyly nacionalistické, na rozdíl od těch katalánských. Katalánské elity se staly nacionalistickými, protože na rozdíl od těch baskických, nebyly schopny přímo ovlivnit státní rozhodnutí např. skrze přítomnosti ve vládě apod.⁵⁵

5.3 Národní identita a národní státy

Téma národní identity a identity obecně je v současné době diskutované více než často, a to hlavně ve vztahu ke globalizačním a transformačním procesům společnosti, které relativizují mnohé ze zavedených identitních znaků a vzorů. Pokud se pohybujeme v evropském kontextu, je důležité zmínit Evropskou unii a její snahu o vytvoření nové teritoriálně i ideově vymezené identity EU. V důsledku toho vystupuje na povrch stále aktuálnější otázka identit ukazující více a více jejich reflexivní povahu.

Prvními teoretiky, kteří se konceptem identit zabývali, byli Ralf Dahrendorf nebo Erving Goffmann. V současné sociologii se tento pojem zkoumá především ve vztahu k modernitě a postmodernitě, gender studies nebo k tématu evropské identity. V rámci vědeckého jazyka není zcela ujasněn vztah mezi pojmy identita a „sociální“ identita a oba výrazy jsou často vědomě či nevědomě zaměňovány, hlavně v sociologickém diskurzu. Tato skutečnost dělí autory na ty, kteří nevnímají rozdíl mezi identitou a sociální identitou a na ty, kteří tyto pojmy naopak rozlišují. Z pohledu sociologie je možné rozlišit dva hlavní proudy uvažování o identitě. Prvním je tzv. esencialismus neboli pozitivismus. Teorie pozitivismu považuje identitu za něco samozřejmého a přirozeného, kde individuální i kolektivní identity jsou chápány jako geneticky předávaný rys organismu. Druhým proudem je konstruktivismus, jehož autoři zdůrazňují aktivní složku identity a vnímají sociální identitu jako proces, který se mění v interakci s okolím. Identita podle sociálního konstruktivismu neexistuje sama o sobě, ale je vytvářena. Sociální identita *„odkazuje ke způsobu vzájemného odlišování jedinců a skupin v sociálních interakcích s ostatními jedinci a skupinami. Je to soustavné ustavování se a označování vztahů podobnosti*

---

⁵⁵ DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, s. 544

*a odlišnosti mezi jedinci, mezi skupinami a mezi jedinci a skupinami. Podobnost a odlišnost jsou zde chápány jako dynamické principy identity“.*⁵⁶

Národní identita je jednou z kolektivních sociálních identit a lze ji definovat jako pozitivní vztah jedince k jeho národu. Z hlediska sociálních věd je národ konstrukt. Gerard Delanty vidí národ jako kulturní (ethnos) a politickou (demos) komunitu, kde kulturní komunita stojí primárně na sdíleném jazyku, historii a kultuře a příslušníci národa jsou ti jedinci, kteří hovoří stejným jazykem a sdílejí stejnou historii a kulturu. Politická komunita stojí především na občanství. Příslušníci národa jsou teritoriálně soustředěni ve státě, jsou tedy jeho občany a mají oprávnění účastnit se politiky a uplatňovat svou suverenitu v něm.⁵⁷ S pojmem národní identita také úzce souvisí kulturní identita. Tyto dva pojmy k sobě mají v praxi velmi blízko, lze říci, že jeden z nich je podmnožinou druhého. Stuart Hall definuje kulturní identity jako: „*ty aspekty našich identit, které vycházejí z naší „sounáležitosti“ ke specifickým etnickým, rasovým, jazykovým, náboženským a především národním kulturám... Pojem kulturní identita je tedy možno vnímat jako jistou podmnožinu identity. Národní identita je pak logicky jednou z kulturních identit“.*⁵⁸ Emanuel Pecka také tvrdí že v rámci národa, uvnitř kultury a společnosti se utváří obsah kulturní kategorie národní identity. „*Přestože je souvislost s nacionalismem nepopíratelná, čerpá vědomí národní identity z řady konkrétních, empiricky zjištěných skutečností jako jsou jazyk, náboženství, životní prostor, zemědělský či průmyslový způsob ekonomické aktivity.*“⁵⁹

Z historického hlediska je podle Ernesta Gellnera národ produktem průmyslové společnosti. Naopak John Keane tvrdí, že národní identita se začala formovat po pádu karolínského říše, kdy se šlechta a duchovní začali označovat latinským termínem natio (národ), aby zdůraznili používání společného jazyka a společnou historickou zkušenost. Od 15. století je národ chápán tak, jak jej známe i dnes, tj. za národ jsou považováni lidé, kteří sdílejí společné zákony a politické instituce na určitém teritoriu s pevně vymezenými hranicemi. V moderní společnosti chápeme národní identitu ve třech rovinách: individuální, politicko-systémové a ideologické. V individuální rovině hovoříme

---

⁵⁶ DROZDOVÁ, K. *Národní a jiné identity ve střední Evropě*, s. 12

⁵⁷ VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*, s. 489

⁵⁸ ČMIEL, P. *Kolektivní identity v zemích V4: Sekundární analýza*, s. 17

⁵⁹ PECKA, E. *Sociologie politiky*, s. 94

o zvláštní formě skupinové identity, kde se lidé bez ohledu na fyzický kontakt mezi sebou cítí být vzájemně svázáni. Důvodem může být to, že hovoří stejným jazykem, žijí nebo mají vztah k určitému teritoriu či to, že mají společnou historii. Ideologická rovina spojuje národ, národní identitu a nacionalismus. V politicko-systémové rovině je národ chápán jako občanská společnost soustředěná ve státě.⁶⁰

V současnosti převládají ve světě národní státy. Národní stát je suverénní geopolitická entita, na jejímž území převládá jeden národ a zároveň dochází ke splynutí ideje státu s idejí národa. Stát a národ mohou existovat nezávisle sobě, ale v případě, že vystupují společně, jedná se o národní stát. Národní identita je síla, která udržuje národní stát v celku a je nutná k dosahování politických cílů.⁶¹

V rámci mezinárodního šetření ISSP (International Social Survey Programme) v roce 1995 proběhl výzkum na téma Národní identita. V kontextu teritoriálních identit respondentů se ukázalo Španělsko jako země s výrazným regionálním členěním se silnou lokální a regionální identitou.⁶²

5.3.1 Historické kořeny samostatnosti Katalánska

Počátky Katalánska, respektive území, na kterém se rozprostíralo v různých podobách během staletí, bylo od počátku spojeno s historickým vývojem celého Pyrenejského poloostrova - přes řeckou kolonizaci, usídlení iberských a vizigótských kmenů, romanizaci, islámský vliv, až po vládu Habsburků a Bourbonů, kteří vládli ve Španělsku dodnes.⁶³

Skutečné počátky vztahující se k snahám o nezávislost můžeme pozorovat v souvislosti s tzv. znovudobýváním (reconquista), kdy se vládci Franské říše zasadili o postupné získávání území, jenž okupovali muslimové. Takto znovudobyté území rozdělovali do hrabství, která byla navzájem na sobě nezávislá, avšak v konečném důsledku podřízená

---

⁶⁰ VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*, s. 490

⁶¹ LNĚNIČKA, L. *Národní identita a nacionalismus*. Dostupný z WWW:

<<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js11/geo/web/pages/narodni-identita-nacionalismus.html>>

⁶² VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*, s. 493

⁶³ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 13-28

monarchii. Od počátku 9. století se hrabství postupně začala stávat nezávislými, což mělo za následek vznik lokálních dynastií, které byly čím dál tím více distancované od centrální vlády. Tento fenomén spolu s postupným úpadkem monarchie, jenž znemožnil kontrolu takto vzdálených autorit, dal základy budoucí nezávislosti země. Posledním a zásadním krokem vstříc nezávislosti bylo přerušení vztahů s franským králem hrabětem Borrellem II, který spravoval Barcelonu a jí přidružené okolí, čímž se sice Katalánie roku 988 osvobodila, ale nevědomky se tak přiblížila k dynastii ovládající „druhou stranu“ Pyrenejí.⁶⁴

Faktory, jenž napomohly procesu sjednocení odlišných hrabství a vzniku národního povědomí, překonaly i politické roztržité a četnost tehdejších zemských uskupení/rozdělení. Jedním z hlavních jednotících prvků, kromě jazyka, bylo jádro s rostoucími silnými vazbami obyvatelstva i šlechtických rodin, které se utvořilo v části *Old Catalonia* (staré Katalánsko) v povodí řeky Llobregat a které bylo později základem katalánského státu. V průběhu 12. století se již pojem Katalánsko a Katalánci ustálilo a bylo jím regulérně označováno obyvatelstvo a země spravované příslušným hrabětem.⁶⁵

Po úspěšném osamostatnění se od přísné centrální kontroly vladaři Katalánska neustále prováděli kroky k upevnění a sjednocení státu. Zahájili expanzivní politiku a během 13. a 14. století k sobě připojili Mallorku, Sicílii a Sardinii, společně s královstvím Aragonie získali pod svou správu i království Valencie a daly vzniknout i institucím, které až do 18. století spravovaly zemi. V první řadě to byl Consell de Cent (Rada sta), instituce skládající se ze sta členů, jenž se podílela na organizaci a správě veřejného života. Další institucí byl Parlament, představující zákonodárnou kostru celého Katalánska. Do určité míry se také podílel na kontrole vůči jednání krále a jeho úředníků. V neposlední řadě byla založena Generalitat (Generální rada), která v počátcích měla pouze malá zmocnění jako např. výběr daní. Postupně se však stala nejdůležitějším politickým orgánem Katalánska.⁶⁶

Koncem 15. století, přesně roku 1469, kdy došlo ke spojení španělského území, nastalo pro Katalánsko těžké období. Do této doby patřilo Katalánsko střídavě pod aragonskou

---

⁶⁴ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 33-34

⁶⁵ SKRBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 27-29

⁶⁶ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 40-41

nebo francouzskou korunu, které z velké části respektovaly katalánské vládní orgány, práva, jazyk a jiné prvky, jimiž se Katalánsko charakterizovalo. Rostoucí politický a kulturní tlak ze strany Španělska vedl až k francouzsko-španělské válce. V roce 1640 došlo k povstání Katalánska, které reagovalo na stále četnější centralistické tendence madridské vlády, která chtěla především převzít kontrolu nad financemi. Výsledkem této války byla ztráta až pětiny původního území, které připadlo Francii a také ztráta politických a administrativních kompetencí. Konec 17. století se nesl ve znamení války o španělské dědictví, kde proti sobě stály Barcelona, podporující habsburskou monarchii a Madrid, podporující bourbonskou dynastii. Válka skončila kapitulací Barcelony 11. září 1714 a na trůn nastoupila bourbonská dynastie, která s malými přestávkami vládne dodnes.⁶⁷

5.3.2 Významná období katalánských dějin od roku 1714

Prohra ve válce o španělské dědictví znamenala pro Katalánsko následující: „*ztrátu vlastní nezávislé institucionální struktury, vlastního rozpočtového systému, silného postavení katalánštiny. Dekretem Nueva Planta, vydaným panovníkem Filipem V. v roce 1716, byl nahrazen dosavadní systém v Katalánsku neomezenou královskou autoritou. Do městských úřadů byli dosazováni lidé navržení korunou, mnohdy tito úředníci neuměli katalánštiny. Na konci 18. století bylo zakázáno veřejné užívání katalánštiny a základní vzdělání muselo probíhat ve španělštině*“.⁶⁸

Události na Pyrenejském poloostrově během 19. století byly poznamenány třemi karlistickými válkami, kde proti sobě stáli stoupenci absolutismu a liberalismus, ke kterým se hlásila většina obyvatel Katalánska. Války finančně poznamenaly celé Španělsko a v době, kdy zbytek Evropy procházel průmyslovou revolucí, bylo jediné Katalánsko schopné konkurence. Špatná ekonomická situace i pozice katalánských politiků, která se nelepšila, dala vzniknout obrozeneckému hnutí Renaixença (Renesance). Díky krokům, které toto hnutí postoupilo, byly roku 1879 vytištěny první noviny a vzniklo několik kulturních, občanských a politických organizací. Spolek Unió Catalanista (Katalanistická

---

⁶⁷ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 51-77

⁶⁸ SKRBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 29

unie) na svém zasedání 1892 schválilo základy pro Katalánskou regionální ústavu, tzv. Las Bases de Manresa, první politický program katalánského národního hnutí, které mimo jiné požadovaly oficiální status Katalánska a znovuzaložení Parlamentu. Na podnět tohoto spolku vzniklo další hnutí Unió Regionalista, v níž participovali příslušníci katalánské buržoazie, zaměřeni především na hospodářské zájmy Katalánska. Obě tyto organizace se sloučily v první politickou katalánskou stranu Lliga regionalista, jenž dosáhla nečekaného úspěchu ve volbách v roce 1901.⁶⁹

Katalánské vlastenectví se od počátku 20. století dočkalo rozmachu a veřejné podpory, která iniciovala ke „katalánskému spojenectví“. Snaha byla úspěšná a roku 1914 vzniklo Katalánské společenství (La Mancomunitat de Catalunya) v čele s Prat de la Ribou, jemuž se podařilo v následujících letech založit nové instituce upevňující spolupráci a koordinaci mezi jednotlivými katalánskými provinciemi. Velkou zásluhu si také připisuje v oblasti rozvoje Katalánska a šíření katalánského jazyka. Malá naděje na získání autonomie přišla se situací po první světové válce, kdy se ve Versailles měnila podoba Evropy s ohledem na utlačované národy. Přestože z veřejných průzkumů té doby bylo zřejmé, že lid si žádá autonomii, režim Primo de Rivery znamenal konec existence Katalánského společenství, a tím také autonomie Katalánska. „*Pro diktaturu obecně byla příznačná snaha skoncovat s přední úlohou Katalánska ve španělské politice, jakož i obecně podezřivý postoj k projevům regionálních kultur a mytizace separatismu. Katalánské národní hnutí zůstalo v pozadí politického dění až do odstoupení Primo de Rivery.*“⁷⁰

Konec diktatury nastal v roce 1930, kdy Primo de Rivera podal demisi a emigroval do Francie. O rok později se uskutečnily nové volby do městských zastupitelstev a s naprostou převahou vyhrála nově založená strana Esquerra Republicana de Catalunya (Republikánská levice Katalánska), jejímž zakladatelem byl Francesc Macià. Bylo to vůbec poprvé co se k moci dostal levicový nacionalismus. Ve zbytku země vyhráli republikáni a došlo k vyhlášení druhé španělské republiky. „*V den vyhlášení Španělské republiky vyhlásil Macià v Barceloně Katalánský stát jako součást Španělské federativní republiky. Myšlenka učinit ze Španělska federaci nicméně nebyla legislativně ukotvena až do 9. prosince, kdy byla schválena Ústava druhé španělské republiky, která prohlásila*

---

⁶⁹ SKRBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 29-32

⁷⁰ OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, s. 29

*Španělsko za "Integrální stát slučitelný s autonomií obcí a regionů."*⁷¹ Následujícího roku se konaly volby do katalánského parlamentu a byly schváleny Stanovy autonomie, zaručující uznání katalánštiny za úřední jazyk a opět byla obnovena funkce Generalitat, jako administrativní a správní jednotky. Situace však netrvala dlouze, s příchodem občanské války byl statut v ohrožení. „*Občanskou válku ve Španělsku lze chápat jednak jako boj tříd, jednak jako boj různých koncepcí státu a národa. Zatímco frankisté byli příznivci fašistického modelu silně centralizovaného státu, republikáni obhajovali model umírněné autonomie...autonomistická hnutí, jejichž ideje byly radikálně federalistické či autonomistické, se přidala k republikánům.*“⁷² Přestože Katalánsko odolávalo dlouze, bylo pokořeno frankisty v posledním roce války, která byla ukončena 1. dubna 1939, což se zároveň datuje jako počátek vojenské diktatury Francisca Franca.⁷³

Franco ihned po svém „vítězství“ vytvořil novou vládu s jejíž pomocí během svého působení zaujal opatření, která měla chránit národní stát a jeho jednotu. Byly zrušeny Stanovy autonomie Katalánska, na celém území státu platil zákon cenzury tisku, vláda postupně posilovala vliv církve a zavedla povinnou náboženskou výuku na všech školách, platil zákaz vydávání katalánských děl a překladů a v neposlední řadě prohlásila španělštinu za jediný oficiální jazyk na celém území. V průběhu Francovy diktatury vznikaly v Katalánsku nejrůznější tajné spolky a organizace, jenž se snažily spolupracovat s exilem, napomáhat uprchlíkům, pokoušely se o posílení nejen katalánského jazyka, ale i dalších zdrojů spjatých s uchováním kultury. Většina z nich však byla odhalena, potlačena, v lepším případě byla jejich činnost sledována či omezena.⁷⁴ Přes všechny tyto represe si Katalánsko udrželo výrazné národní povědomí. „*Nejvýznamnějšími silami v boji za národní samostatnost byli studenti, malá a střední buržoazie a kněží. Kataláncům se tak podařilo přetrvat všechny snahy Madridu o potlačení národního vědomí (včetně administrativního rozdělení Španělska) a uchovat si silné vědomí vlastní národní identity*“.⁷⁵

---

⁷¹ OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, s. 35

⁷² Tamtéž, s. 36

⁷³ SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*, s. 38

⁷⁴ Tamtéž, s. 40-46

⁷⁵ OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, s. 43

Se smrtí generála Franca přišel i konec jeho diktatury 30. listopadu 1975, následovaný vlnou katalánského nacionalismu a národních hnutí. Célé Španělsko se začlo znovu utvářet a podnikat kroky vstříc demokracii. Po obnovení demokracie a vydání demokratické ústavy se spustilo jednání o nových Stanovách autonomie a již roku 1980 se uskutečnily první autonomní volby do katalánské vlády. První místo obsadila strana *Convergència i Unió* (Konvergence a Unie), v jejíž čele stál Jordi Pujol, který se po svém zvolení velmi zasadil o rozšíření médií a založil katalánské radiové a televizní stanice. Pozornost se taky soustředila na vytvoření množství základních a středních škol a s podporou Generalitat také množství kulturních zařízení. Počátek 21. století se nesl nejen v duchu velkého nasazení pro získání samostatnosti, ale i zlepšení životních podmínek obyvatel a upevnění moderní země, jenž je plně evropsky integrovaná.⁷⁶

---

⁷⁶ SOBREQÜÉS, J. *History of Catalonia*, s. 127-134

6 Analytická část

Teoretická základna poskytlá úvod do zkoumané problematiky a umožňuje následnou analýzu výsledků terénního výzkumu v kombinaci s užitím poznatků získaných studiem sekundárních údajů. Samotná charakteristika výsledků je rozdělená do šesti podkapitol na bázi struktury základních otázek a diskutovaných témat: symboly charakterizující Katalánce a Katalánsko, důvody separatismu, první uvědomění, vliv okolí, osobní vyjádření a postoj, budoucnost a očekávání.

6.1 Symboly charakterizující Katalánce a Katalánsko

„Culture is similar but not the same, we have our own traditions“⁷⁷

Velmi důležitou roli v národním uvědomění hraje jazyk, který se od úřední kastilské španělštiny značně liší a právě jazyk zmínili všichni respondenti jako první charakteristický symbol Katalánska. Dále se již pořadí zmiňovaných symbolů lišilo, ale lze je shrnout do jednoho velkého uskupení a tím jsou tradice a svátky. Samostatnou podkapitolu bude tvořit symbol vlajky, jenž je nedílnou součástí katalánského uvědomění a identity.

6.1.1 Jazyk

Katalánština, řadící se do skupiny románských jazyků, se začala formovat mezi 8. a 10. stoletím na obou stranách Pyrenejí a v průběhu staletí se utvořilo několik variací. Ve 12. století vznikají v katalánštině první literární díla, ale za jednotný spisovný jazyk ji označujeme až od 15. století. Až počátkem 20. století vychází pravidla pravopisu, slovník a mluvnice tohoto jazyka. Katalánština obsahuje gramatické prvky z provensálštiny a španělštiny, ale ve slovní zásobě se více podobá portugalštině. Zákaz užívání katalánštiny byl v 18. století v období válek o španělské dědictví a poté za Frankovy diktatury v polovině 20. století. V oblasti Katalánska je katalánština vyučovacím jazykem na prvním stupni základních škol a většina univerzit přednáší také

---

⁷⁷ Kultura je podobná, ale ne stejná. Máme své vlastní tradice. (Jordi T, 28 let)

v katalánštině.⁷⁸ Katalánština má mnoho dialektů s největším zastoupením v samotném Katalánsku. Oficiální status však získala pouze v Andoře. Dále se katalánsky mluví na Baleárských ostrovech, v okolí Valencie – valencijština, na jihu Francie, v některých provinciích Aragonie a dialekt lze nalézt také na Sardinii. Výzkumy mezi lety 2003 a 2004 prokázaly, že přes 9 miliónů lidí mluví katalánsky a téměř 11 miliónů jí rozumí.⁷⁹

V moderním světě se jazyková diverzita stala výrazným zdrojem rozporů a ovlivňuje stabilitu mnoha zemí. Jazykové konflikty jsou obecně silnější tehdy, kdy má dominantní jazyková skupina tendenci ustanovit svůj jazyk oficiálním na celém území země, zahrnující ty regiony, které minority považují za svou vlast nejen z historického hlediska. Situaci, která je aktuální právě v Katalánsku, vystihují názory respondentů: „*Nelíbí se mi, že je stále zdůrazňována španělština jako hlavní a jediný jazyk v zemi*⁸⁰... *Když jsou si dva jazyky rovné, je to v pořádku, ale to není náš případ.*“⁸¹ Faktem ovšem je, že debaty a diskuse týkající se regionálních jazyků nepředstavují pouhé diskuse o jazyku, protože jazykové menšiny ve většině případech představují i etnické menšiny, které vidí sami sebe nejen jako skupinu používající odlišný jazyk, ale také jako samostatný národ existující v rámci většího státu. V rámci Evropy (či EU) není Katalánsko jediným příkladem tohoto dění. Jazykové spory lze najít i v Belgii (Flandry), ve Velké Británii (Wales) či Itálii (Jižní Tyrolsko).⁸² K rozkolům dochází i na poli vzdělávacím. Koncem roku 2012 byl španělským ministerstvem školství zveřejněn návrh na školní reformu, která rozvířila vody katalánsko-španělských vztahů. Tato reforma by mohla ovlivnit současný model katalánského školství a výrazně tak omezit pozici katalánštiny v celém vzdělávacím systému a zároveň způsobit ztrátu privilegovaného postavení katalánštiny ve prospěch španělštiny.⁸³ Model katalánského školství byl uznán i Evropskou unií pro jeho úspěch v oblasti výuky ve vícejazyčných komunitách. „*Pokud vezmeme v úvahu, že naprostá většina katalánských studentů, bez ohledu na jejich mateřský jazyk, má stejnou úroveň*

---

⁷⁸ MAICAS, M. P. *Approach to Catalonia*, s. 57-67

⁷⁹ Generalitat de Catalunya. *Catalan, language of Europe*, s. 4-6

⁸⁰ Jordi T., 28 let

⁸¹ Carles, 27 let

⁸² Khalitov B. N., *Language as a Resource for Internal and International Activity of "Nations without States": The case of Catalan*, s. 269-271

⁸³ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Rigau: "S'ha demostrat l'oposició total a un text de la nova llei d'Educació que no hauria d'existir"*. Dostupný z WWW:

< http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/detall.do?id=173746&idioma=0>

*španělštiny jako studenti ve zbytku země, a navíc umí katalánsky, kde je tedy lingvistický problém? Proč musíme měnit model, který perfektně fungoval posledních 30 let?*⁸⁴ Katalánsko se svým jazykem a kulturou, je v situaci neustálé sociálně-politické nejistoty a to, co je normální všude jinde po světě - mluvit, studovat a vyjadřovat se jazykem své vlastní země- je něco, co potřebuje neustálé ospravedlnění.⁸⁵

Lingvista J. C. Major ve svém článku poukazuje na to, že se Katalánci svým chováním neliší od jiných společností, které vidí jazyk jako určující element jejich národního charakteru a přirovnává situaci Katalánska k jiným lingvistickým komunitám po Evropě jako jsou Finové či Dánové, jenž sdílí hranice se světovými mocenskými společnostmi. Rozdílem však je, že jsou „pány“ své vlastní země a nemusí soupeřit se sousedními jazyky, kdežto Katalánsko je pohlceno v politické struktuře ovládané jinou národní skupinou, která v celé své historii zaváděla své zvyky a jazyk ve všech nabytých územích jakýmikoliv prostředky. Nelze tedy hovořit o přirozeném procesu substituce jednoho jazyka druhým, ale o strategické asimilaci aplikované státem. „*Pro Katalánce, dnes stejně jako dříve, je ochrana jejich jazyka otázkou přežití.*“⁸⁶

Aspekty národního uvědomí v čele s jazykem se zabýval i studentský výzkum Katalánci ve Španělsku, který nabízí pohledy dvou generací: „*Ačkoli má katalánština status oficiálního jazyka, občané se setkávají denně s kastilskou španělštinou. Zde je možné pozorovat rozdíl mezi starší a mladší generací. Ačkoli dnes jsou prakticky téměř všichni Katalánci bilingvní, starší lidé raději hovoří ve svém jazyce, nikoli v kastilské španělštině. Naopak mladí, jakožto kosmopolitnější a pokrokovější sorta obyvatelstva, jazyk příliš neřeší, nemají problém hovořit s ostatními Španěly univerzální kastilskou španělštinou.*“⁸⁷ Neutrální postoj vůči španělštině má i respondentka, která pochází ze smíšené rodiny - její otec se narodil v jižní části Španělska, ale v Katalánsku již žije mnoho let. Se španělštinou tedy přichází do kontaktu denně nejen na veřejnosti, ale i v soukromí. „*Mám ráda*

---

⁸⁴ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*, s. 72

⁸⁵ Tamtéž, s. 70

⁸⁶ Tamtéž, s. 88

⁸⁷ GDOVÍNOVÁ, HAMOUZOVÁ, HROMÁDKOVÁ, JAROLÍMKOVÁ. *Katalánci ve Španělsku*. Dostupný z WWW: <http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=gdovinova_hamouzova_hromadkova_jarolimkova_-_katalanci_ve_spanelsku>

*španělštinu, čtu španělské knihy a připadám si hloupě, když neznám nějaká slova, ale někteří mí přátelé nejsou pyšní na to že umí španělsky“.*⁸⁸

6.1.2 Tradice a svátky

Katalánská kultura si v průběhu staletí rozvinula vlastní a jedinečnou identitu, jež svou tvořivostí, schopností absorbovat různé vlivy, koexistencí a tolerancí utvořila kulturu, která je jak národní, tak i kosmopolitní. „*Máme mnoho tradic a svátků, které slavíme jen v Katalánsku, zbytek Španělska takové nemá... Proto je pro nás důležité je slavit a připomínat si je*“.⁸⁹ Nejmodernější trendy se kloubí v harmonii s hluboce zakořeněnými tradicemi, z nichž některé byly prohlášeny za nehmotné kulturní dědictví UNESCO. Nejen festivaly, ale i veškeré kulturní dění, jsou odrazem toho, jak si lidé v Katalánsku dokázali zachovat své kulturní dědictví.⁹⁰

Patum de Berga, zařazený mezi nehmotné dědictví UNESCO, je tradiční festival datující svůj původ až do středověku, který doprovázený slavnostmi a průvody, oslavuje svátek Božího těla (Corpus Christi). Svůj název tento festival odvozuje od zvuků charakteristických pro Tabal – velký buben zahajující celý festival. Svoji výjimečnost si festival vydobyl díky schopnosti přežít během staletí náboženské i jiné zákazy, kvůli kterým se podobné tradice ze Španělska i z celé Evropy vytratily. Patum de Berga představuje jedinečný projev středověkého pouličního divadla, který zachoval tradici a rituály, které ve světě nemají obdoby.⁹¹

Obr. č. 1 Patum de Berga, zdroj: UNESCO, *Patum de Berga*

⁸⁸ Alba, 25 let

⁸⁹ Carles, 27 let

⁹⁰ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Culture and language*. Dostupný z WWW: <<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-cultura.htm>>

⁹¹ UNESCO. *Patum de Berga*. Dostupný z WWW: <<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/00156>>

Castells, neboli lidské věže se také řadí mezi nehmotné dědictví UNESCO, které uvedlo následující důvody: „Lidské věže uznávají Katalánci jako nedílnou součást své kulturní identity, která je předávána z generace na generaci a poskytuje členům komunity pocit kontinuity, sociální soudržnosti a solidarity.“ Castells mají tradici více než 200 let a jsou součástí každoročních slavností ve většině katalánských měst. Skupiny organizující tuto činnost mají status veřejně-zájmového sdružení a jejich hlavním posláním je šířit katalánskou kulturu, ctít demokratické principy a neustále překonávat sám sebe.⁹²

Obr. č. 2 Castells, zdroj: vlastní archiv

Sant Jordi (Svatý Jiří) je patronem Katalánska a 23. duben se stal dnem, kdy Katalánsko oslavuje lásku a kulturu, symbolizovanou růží a knihou. Jedná se o výsledek splynutí tradic a zvyků z různých období: oslavy patrona Katalánska se spojily s jinou středověkou událostí - jarmark růží či „jarmark zamilovaných“. K těmto tradičním oslavám byl přidán Den knihy, vyhlášený na celém území Španělska v roce 1926. Tato tradice se stala mezinárodně známou a v roce 1995 UNESCO vyhlásilo 23. duben jako Světový den knihy a autorských práv.⁹³

Obr. č. 3 Sant Jordi, zdroj: aragirona.cat

⁹² UNESCO. *Human towers*. Dostupný z WWW: <<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/00364>>

⁹³ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Sant Jordi: Tradition in Catalonia*. Dostupný z WWW: <<http://bit.ly/1fGEMkK>>

La Diada Nacional de Catalunya (Národní den Katalánska) je připomínkou historické události, kdy v roce 1714 došlo k dobytí Barcelony, následované ztrátou svrchovanosti během války o španělské dědictví. Svátek je symbolickým dnem podtrhující národní identitu, který se udržel přes veškeré represe režimů. Přestože má i mnoho kritiků, „nejedná se bláznivou činností několika málo radikálů, ale spíše o upřímnou upomínku toho, že lidé mají právo na svobodu“. Historicky největší manifestace proběhla v roce 2012, hovoří se až o účasti 1,5 milionu lidí: „demonstrace byla klidným projevem, která dala Katalánsku naději“.⁹⁴ Rok 2014 s sebou také přináší obrovské naděje, které jsou vkládány do plánovaného referenda, jež by se mělo uskutečnit v listopadu. Vše je mnohem více umocněno faktem, že se tento rok bude konat třísté výročí ztráty nezávislosti: „Tři sté výročí bude klást důraz na odkaz, který stále přetrvává od roku 1714 až dodnes, a který spojuje to, kým jsme byli, kým jsme a kým budeme.“⁹⁵

Obr. č. 4 La Diada 2012, zdroj: MENÉNDEZ, M. A., diariocritico.com

6.1.3 Vlajka

Katalánská vlajka (Senyera), jak se vyjádřili i respondenti, patří mezi nejcharakterističtější a všudypřítomné symboly Katalánska. Vyvěšené vlajky je možné pozorovat po celý rok, intenzivněji pak v období konání nejrůznějších svátků, významných událostí i těch sportovních. Důležitost vlajky při reprezentaci Katalánska zmínil Jordi T: „Katalánský fotbalový tým má jako jediný ve svém znaku katalánskou vlajku místo

⁹⁴ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 207-213

⁹⁵ GENERALITAT DE CATALUNYA. *Tricentenari.* Dostupný z WWW: <<http://tricentenari.gencat.cat/en/eltricentenari/>>

té španělské... Dokazují že jsou katalánským týmem kamkoliv jdou“.⁹⁶ Existuje několik vysvětlení původu či vzniku vlajky, avšak nejčastěji tradované vysvětlení odvozuje podobu vlajky od pečetě se čtyřmi pruhy hraběte barcelonského, jež se objevila roku 1150. Původ vlajky má i svůj mytologický příběh, jenž je spojený s postavou Wilfreda Vlasatého a Karla II. Holého, který dle legendy na důkaz vděčnosti při pomoci v boji, smočil ruku v ráně umírajícího hraběte Wilfreda a zkrvavené prsty otřel o jeho štít – tak vznikly ony čtyři červené pruhy. Podoba vlajky se v průběhu staletí měnila a svou konečnou podobu ustanovila v roce 1979, po získání autonomie (Obr. č.5).⁹⁷

Vedle oficiální podoby vlajky existují další dvě (Estelada blava, Estelada roja), které vznikly v důsledku potřeb hnutí za nezávislost, zakomponovat symbol svobody (bílou hvězdu), který by reprezentoval nezávislost země. Velké oblibě se těší prvně zmíněna Estelada blava (Obr. č.6) a přestože není vlajkou oficiální, je pro mnoho Katalánců symbolem nezávislého Katalánska či katalánských zemí. Vznikla počátkem 20.století a za jejího autora je považován katalánský nacionalista Vicenç Albert Ballester (1872 - 1938). Návrh byl inspirován vlajkou tehdy čerstvě nezávislé Kuby, která se roku 1902 definitivně stala nezávislým státem po staletích španělské nadvlády, kde rovnostranný trojúhelník představuje stabilitu a jednoduchost. Na přelomu 70. a 80. let 20. století se objevila verze vlajky - Estelada roja (Obr. č.7), používaná katalánskými levicovými nacionalisty (především stranou PSAN - Národní osvobozeněcká Socialistická strana), kteří navrhovali vytvoření samostatné republiky katalánských zemí nazývaných Països Catalans. Dnes již toto rozdělení není tak striktní a jednoznačné, obě varianty jsou více méně rovnoměrně podporovány a vyjadřují především jedinou myšlenku: katalánskou nezávislost.⁹⁸

---

⁹⁶ Jordi T., 28 let

⁹⁷ GENERALITAT DE CATALUNYA. *The Flag*. Dostupný z WWW: <<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-simbolsnacionals.htm>>

⁹⁸ ESTELADA. *L'estelada: la bandera de combat*. Dostupný z WWW: <<http://www.estelada.cat/main.asp?opc=2>>

Obr. č. 5 Senyera, zdroj: FOTW Flags Of The World

Obr. č. 6 Estelada blau, zdroj: FOTW Flags Of The World

Obr. č. 7 Estelada roja, zdroj: FOTW Flags Of The World

6.2 Důvody separatismu

„We feel like they don't respect our culture“⁹⁹

Respondenti byli dotazováni na důvody separatismu s důrazem na jejich osobní pohled, který se v mnoha případech výrazně nelišil od obecně známých názorů, a to jsou především ekonomické, kulturní a jazykové příčiny. Všechny tři důvody byly jmenovány všemi dotazovanými, přičemž každý z nich přiřkl větší či menší váhu každému z nich.

Podle Jordiho T. se do popředí argumentace o separaci Katalánska dostaly ekonomické důvody až s příchodem ekonomické krize, která zasáhla celou Evropu. Do té doby, především pro něj, nebyla myšlenka oddělení tak intenzivní jako dnes a přestože se demonstrace konaly i předtím, byly spíše kulturního (jazykového) charakteru. „*Osamostatněním Katalánska skončí fiskální nespravedlnost, které čelíme. Do Katalánie se investuje pouze 12 % ročního španělského HDP, přestože Katalánci tvoří 18 % populace Španělska a Katalánsko tvoří 22 % HDP*“ říká Pol Colomer De Simon, fyzik žijící v Barceloně.¹⁰⁰ Problémy, jež vyvstávají v důsledku špatné ekonomiky, vidí i článek shrnující události z 11. září 2012, kdy v Barceloně proběhla jedna z největších manifestací za nezávislost: „*V této době ekonomické krize se totiž hlavní důvody katalánského separatismu přelévají z potřeb národních či jazykových do těch ekonomických. Zkrátka a dobře, Katalánsko by rádo svoji cestu za nezávislost začalo určitými daňovými výjimkami, aby se už nestávalo, že do státní pokladny pošle třeba dvojnásobek toho, co se mu potom vrátí (zatímco zbytek těchto peněz - katalánských - putuje do chudších částí Španělska a v tom horším případě zůstanou v Madridu)... Španělský premiér Mariano Rajoy ale veškeré tyto snahy rázně utnul. A to samozřejmě jen zvýšilo separatistické tendence.*“¹⁰¹ Dle práce Martina Lepiče však ekonomické aspirace samy o sobě neprodukují nacionalismus, ale pouze působí na jeho aktivizaci. „*V Katalánsku nastal přerod sociální struktury hnutí z primárně ekonomicky motivovaného buržoazního nacionalismu do etno-nacionálního hnutí, které nelze charakterizovat výlučnými socioekonomickými charakteristikami.*“ Obyvatelé historicky definovaných autonomních

---

⁹⁹ Máme pocit, že nerespektují naši kulturu. (Alba, 25 let)

¹⁰⁰ HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem.*

Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>

¹⁰¹ CATALUNYA 2011. *Catalunya, Nou Estat d'Europa (II): Důsledky demonstrace z 11. září 2012.* Dostupný z WWW: <<http://catalunya2011.blogspot.cz/2012/09/catalunya-nou-estat-deuropa-ii-dusledky.html>>

společenství směřují k prohlubování regionální identity a ke snahám o progresi v míře autonomie. Při porovnání Katalánska a Baskicka lze vidět, že na rozdíl od baskické identity, která je poháněna etnickými a institucionálně-historickými faktory, je ta katalánská navíc obohacena o ekonomické aspirace.¹⁰²

Otázka ekonomické situace je zásadní a ještě více umocňuje a opodstatňuje separatistické tendence, přesto mnohem důležitější je podle Jordiho B. mít na paměti ty důvody kulturní: *„Pro nás je nezbytně důležité neztratit naši kulturu... Velkým rozdílem je také to, že odlišně vidíme svět, politiku, Evropu... Jsme demokratičtější“*. Španělsko je demokratická země, od pádu Francova režimu značně decentralizovalo, regiony mají podle Ústavy z roku 1978 značné kompetence... *„Ale to, že Španělsko každé čtyři roky svolá volby, neznamená, že je to demokratický stát. Demokratická země by měla respektovat právo na sebeurčení národa a to se ve Španělsku neděje. Nemělo by se zapomínat, že španělská demokracie existuje teprve čtyřicet let a že náš jazyk i naše katalánská kultura, byly od roku 1714 až do konce Francova režimu podrobeny těžké represí.“*¹⁰³ Hlavní problém tkví v tom, že Katalánsko a Španělsko nesdílí jeden stát, ale jeden je tomu druhému podřízen. *„Podle španělské ústavy neexistuje jiný národ než Španělé. My se ale necítíme být Španěly. Jsme Katalánci. Soužití by znamenalo dohodu mezi dvěma stranami. K tomu ale nikdy nedošlo. Nyní je vztah jasně hierarchický. Musíme poslouchat a žádat.“*¹⁰⁴

Salvador Cardús, ekonom a profesor sociologie, je zastáncem teorie, že hlavním spouštěčem intenzivních separatistických tendencí posledních let byly události politického charakteru ve volebním období 2006-2010, které se se neslo ve znamení finanční krize a politické diskuze nad otázkou reformy Statutu Katalánska, a nad kterým od samého počátku visela nepřízeň ze strany Španělska.¹⁰⁵ *„Nový Statut Katalánska měl vést k významnému rozšíření pravomocí daných původním Statusem z roku 1978. Ten upravoval podobu institucionálního politického systému autonomního regionu*

---

¹⁰² LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*, s. 121-122

¹⁰³ Pol Colomer De Simon, fyzik. Zdroj: HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem*.

Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>

¹⁰⁴ Pol Colomer De Simon, fyzik. Zdroj: Tamtéž

¹⁰⁵ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. s. 98

Katalánsko... Podoba nového Statutu byla předmětem diskuze již v předchozím volebním období, avšak v reálných obrysech se objevila až po národních volbách v květnu 2004. Po dlouhém procesu vyjednávání na regionální úrovni, který Statut očistil od příliš radikálních požadavků, se finální text dostal do španělského Parlamentu, který text schválil v obou komorách.¹⁰⁶ Návrh byl v dalším kroku postoupen ke katalánskému referendu v červnu 2006, v němž byl Status schválen většinou voličů (73,2 %). Zásadním mezníkem těchto událostí se stalo definitivní zamítnutí Statutu Katalánska španělským Ústavním soudem. V atmosféře doznívající finanční krize a frustrace z neúspěchu reformy katalánského Statutu se na konci roku 2010 konaly deváté regionální volby do Parlamentu Katalánska, kterým předcházela vysoká účast na katalánském nacionalistickém pochodu 10. června 2010 s heslem „My jsme národ. My rozhodujeme“.¹⁰⁷

Podle Heather Grabb, která je nyní ředitelkou Open Society Institute¹⁰⁸ pro EU, nejsou v otázce separatismu nejdůležitější peníze, ale historické křivdy a jazyk. *„Mnoho tlaků je spojených s revizemi starých vyrovnání, proher a úmluv o tom, kdo se co zaváže odvádět do společného rozpočtu... V rozhodujícím okamžiku ale nejde o peníze, nýbrž o národní mýty – kdo jsme, různé metapříběhy a emoce. Cítíme se někým utiskováni? Je odchod ze společného státu bezpečný? Duch dějin se vrací a ačkoliv ekonomika svou roli jistě hraje, lidé nakonec volí spíše srdcem.“¹⁰⁹*

6.3 První uvědomění

„There always was feeling, but last 5 years became stronger“¹¹⁰

Všichni dotazovaní se vyjádřili kladně o nezávislosti a jsou příznivci osamostatnění, přesto se otázka prvního uvědomění zdála být pro respondenty těžko specifikovatelná. Obecně lze však říci, že se s myšlenkou osamostatnění setkávali od narození (nikoliv ve smyslu ovlivňování např. svými rodiči, či školou), avšak až s vysokou medializací

---

¹⁰⁶ KOUŘIL, J., PAVLOVÁ, E. *Katalánské regionální volby 2010*. s. 181

¹⁰⁷ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. s. 111

¹⁰⁸ OSI součástí nadace The Open Society Foundations, která pracuje na budování živé a tolerantní demokracie, jejichž vlády jsou zodpovědné ke svým občanům. (Zdroj: <http://www.opensocietyfoundations.org/>)

¹⁰⁹ ERLANGER, S., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Bohatší regiony chtějí překreslit mapu*. Dostupný z WWW: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2833211-bohatsi-regiony-chteji-prekreslit-mapu>

¹¹⁰ Vždycky tu byl takový pocit, ale v posledních pěti letech zesílil. (Jordi T.)

v posledních letech se o tuto problematiku začali sami více zajímat, nejen oni ale i jejich okolí.

V případě Alby, jejíž otec není rodilým Kataláncem, se první reálné uvažování o nezávislosti neobjevilo v důsledku konání rodičů, nýbrž v důsledku diskusí s kamarády a jejího vlastního zájmu o politiku a dění v zemi obecně. Jak sama uvádí, její rodiče nebyli separaci výrazně nakloněni až do nedávné doby, kdy se o celé situaci začalo mnohem více mluvit. „*Je to opravdu až posledních pár let, protože takových 10 let dozadu se o tom tolik nemluvalo.*“¹¹¹ Podobný průběh popsali i respondenti Carles a Jordi T., tématu nezávislosti nevěnovali velkou pozornost až to té doby, než si začali sami všimnout dění a událostí v novinách. Jordi B. má dojem, že s pocitem osamostatnit se už narodil, ale stejně jako v předchozích výpovědích, stoprocentní přesvědčení nabyl až pár let nazpět, kdy se „věci daly do pohybu“. Jasnou odpověď uvedl Pol Colomer De Simon: „*Kataláncem se cítím od té doby, co mám volební právo. Od té doby jsem přesvědčen, že Katalánci mají mít svůj vlastní stát, protože by se nám v něm žilo lépe. Žili bychom v klidnější a demokratičtější zemi, kde by naše katalánská kultura byla respektovaná a chráněná. Náš jazyk bude oficiální a budeme mít vlastní hlas v Evropě a v mezinárodních organizacích.*“¹¹² Obdobný postoj má i Salvador Garcia-Ruiz, ekonom a spoluzakladatel Collectiu Emma,¹¹³ který je pro nezávislost od té doby, co byl schopný nějakého politického uvědomění – kolem třináctého či čtrnáctého roku. „*Nemám takový pocit kvůli nepřátelské politice státu vůči Katalánsku a necítím se být ani katalánským nacionalistou, jsem prostě jen Kataláncem... Můj postoj k nezávislosti není založen na nenávisti ke Španělsku, ale spíše na tom, že chci být Kataláncem.*“¹¹⁴

Okolí přátel a rodiny povětšinou sdílí názory respondentů, přesto nelze říci, že bezvýhradně všichni jsou pro separaci. Alba uvádí, že někteří jsou neutrální, protože nechtějí problémy, ale nejsou striktně proti. Jordi B. má pár přátel, především z Barcelony,

---

¹¹¹ Esteve, 28 let

¹¹² HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem.*

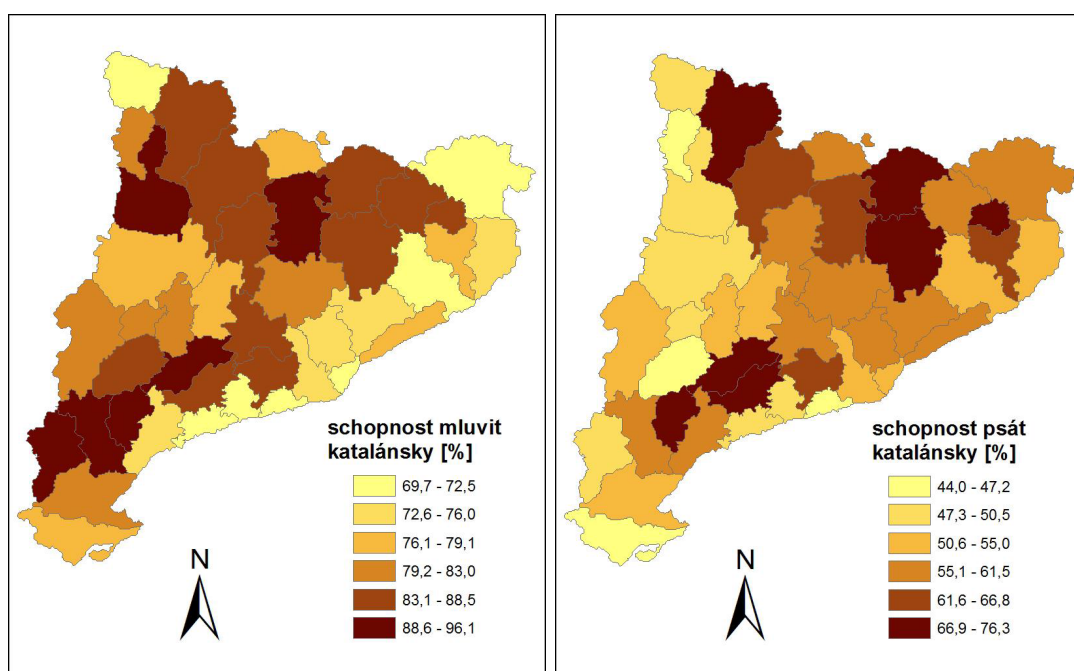
Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>

¹¹³ Collectiu Emma je síť, která spojuje Katalánce i ne-Katalánce žijící v různých zemích, a kteří si dali práci s tím, aby sledovali, hodnotili a vytvářeli zpravodajství o Katalánsku v mezinárodních médiích. Naším cílem je zajistit, aby světové veřejné mínění dostalo o Katalánsku poctivý obraz nejen z historického hlediska, ale i ze současnosti. Zdroj dostupný z WWW: <<http://www.collectiuemma.cat/who-we-are>>

¹¹⁴ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 194

kteří v otázce oddělení nejsou tak striktně vyhraněni, jako např. v Gironě či jiných menších městech. Určité vysvětlení této skutečnosti by mohly mít výsledky práce, která testovala působení indikátorů užívaného jazyka v závislosti na konstitučních preferencích a volebním chování. Hlavní rozdíl práce spatřuje v odlišnosti mezi pobřežními regiony a katalánským vnitrozemím, kde urbanizované pobřeží je typické rozvojem služeb, kdežto centrální Katalánsko je zemědělského-průmyslového charakteru. S takovou strukturou do značné míry souvisí i migrační toky, které rozměňují podobu tradičního etno-nacionálního obrazu (jako např. užití jazyka, viz Obr.8). Výsledky korelační analýzy ukázaly, že: „ve volebním chování na rozdíl od konstitučních preferencí dochází k intenzifikaci závislostí, což vyjadřuje, že používání regionálního jazyka (katalánštiny) je více vázáno na volební chování, než konstituční uspořádání. V tomto případě je jazyk silným determinanem identity a z ní plynoucích preferencí decentralizace pravomocí, popřípadě separatistických tendencí.“¹¹⁵

Obr. č. 8 Užití jazyka, rok 2007, zdroj: LEPIČ. M.

¹¹⁵ LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*, s. 111-114

6.4 Vliv okolí

„Since 11th of September everything is more intense“¹¹⁶

Na základě výpovědí dotazovaných lze říci, že největší vliv nejen v počátcích, ale i v průběhu jejich smýšlení o nezávislosti měli a mají z velké části média a okruh přátel. Sami respondenti se však necítí být nikým nuceni, ať se jedná o rodinu, přátele či již zmíněná média, naopak v jejich případě je vnímají jako hlavní zdroj informací. Všichni se shodli na tom, že od malička měli možnost výběru, ale vzhledem k tomu, že téma osamostatnění a nezávislosti v jejich dětských letech nebylo ze strany školy či rodičů nijak zřetelně diskutováno, týkalo se jiných záležitostí.

Z hlediska dostupnosti informací představují média v dnešní době důležitého prostředníka a zejména v Katalánsku bylo a dodnes je veřejné vysílání důležitým prvkem nejen v procesu normalizace jazyka a jeho zprostředkování široké veřejnosti, ale i posílení kulturní imaginace. Velké popularitě se těší zejména zpravodajská vysílání, jako jsou např. aktuální zpravodajství či debaty, jenž mají stěžejní úlohu při informování veřejnosti. První televizní stanici v Katalánsku byla roku 1984 založena *TV3*, jež vysílá dodnes. Další neméně důležitou pozici má denní tisk, jmenovitě jsou to *La Vanguardia* a *El Periódico*, oba deníky vychází ve dvou verzích: španělsky a katalánsky. Noviny, které vycházejí pouze v katalánštině *Ara*, jsou z většími (převážně v okolí Valencie) či menšími limity distribuovány do všech částí země, kde se mluví katalánsky. Silné postavení si získaly i rozhlasové stanice, *RAC1* a *Catalunya Ràdio*, jejichž posluchačská obec se mezi lety 2002-2012 zdvojnásobila. Jejich poslechovost za rok 2012 dosáhla měsíčně 700 000 posluchačů.¹¹⁷ Kladně se o médiích vyjádřili i respondenti, zejména ve smyslu dobré a snadné informační dosažitelnosti, přičemž preferují denní tisk a internet. Co se týče tohoto fenoménu, který nabyl svou oblíbenost s počátkem 21. století, byla i katalánština zařazena do repertoáru jazyků internetu, vytvořením své vlastní domény - .cat.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Od 11. září (2012) je vše mnohem intenzivnější. (Carles, 28 let)

¹¹⁷ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. s. 124-127

¹¹⁸ GENERALITAT DE CATALUNYA, Department de la Vicepresidència, Secretarie de Política Lingüística. *Catalan, language of Europe*. s. 18

Rodina plní v životě jedince důležité funkce a do značné míry udává směřování jedince nejen do budoucna, ale i při utváření jeho postoje ke svému okolí. Vycházejíc z této situace, se nabízí odpověď na otázku, kdo z okolí jedince měl či má na něj největší vliv - opak je však pravdou. Respondenti neuvedli rodinu jako klíčovou při jejich uvažování o nezávislosti, v naprosté většině odpovědi se shodli na tom, že se s nimi rodiče na toto téma nebavili, když ještě byli ve školním věku. Dnes přiznávají, že je situace jiná: *„Moji rodiče vždy zastávali názor, že oddělení přinese jen problémy, proto o něj aktivně neusilovali a možná proto o tom ani moc nemluvili, ale dnes je vše jinak, stále nejsou aktivními zastánci, ale jsou mnohem otevřenější tomuto řešení, jelikož vidí, že ani setrvání v tomto stavu není ideální... Politika není naším hlavním tématem, pořád je tu fotbal, ale vzhledem k tomu, že se každý den něco děje, je to časté téma.“*¹¹⁹ Naopak převládající diskuse na politické téma probíhají v rodině Alby: *„My se o politice bavíme hodně, já, můj otec a vlastně velká část mojí rodiny se o politiku zajímáme, já ji navíc studuji. Denní události k tomu i vybízejí... Ne všichni v mojí rodině jsou zatvrzelými zastánci oddělení, můj strýc například záměrně volil stranu španělských radikálů, protože si myslí, že když bude více radikálů v Madridu, tím více jich bude v Katalánsku... Je ale jediný v mé rodině.“*¹²⁰

Okolí přátel se zdá být mnohem zásadnější v působení na utváření názorů dotazovaných jedinců a jak se vyjádřil i Carles: *„To, že jsem začal přemýšlet tímto směrem, na to mě přivedli kamarádi. Ne tak, že bych převzal jejich názory, ale tím, že jsme o tom mohli diskutovat, jsem se i já začal o to více se zajímat... Myslím, že je to hodně dané vašim okolím, když jste obklopeni samými Katalánci, ani to jinak nejde.“*¹²¹

Kromě rodiny, má významný vliv na rozvoj a vývoj osobnosti člověka i škola. Tato skutečnost však může vést k nepatřičným závěrům, jenž přidávají vlivu školy příliš velký význam. Takové argumentace byly časté převážně ze strany Španělska v době, kdy se začalo mluvit o již zmíněné reformě školství a velmi rozsáhlé účasti na demonstraci v roce 2012. Španělský ministr školství se vyjádřil o celé situaci následovně: *„Třicet let indoktrinace katalánských dětí, kterým byla vykládána pokroucená historie plná mýtů*

---

¹¹⁹ Jordi T., 28 let

¹²⁰ Alba, 25 let

¹²¹ Carles, 27 let

*a slavné katalánské minulosti, začala „nést ovoce“, proto je načase zakročit“.*¹²² Nelze však striktně tvrdit, že vysoká účast a podpora referenda Katalánci je z velké části důsledkem vlivu školské výchovy. Takové tvrzení nepotvrdily ani výpovědi respondentů, kteří se jednoznačně shodli na tom, že se ve škole na téma nezávislost výuka nezaměřovala, ani samotní učitelé s nimi o tom nehovořili. *„Tuto fámu rozšířilo Španělsko, ale není to pravda, ve škole to s námi vůbec neprobírali. O nezávislosti jsme se učili pouze z historického hlediska, ale na tom není nic špatného, znát historii vlastního národa.“*¹²³

6.5 Osobní vyjádření a postoj

*„I’m not against Spain, but not everybody has this attitude“*¹²⁴

*„We don’t fight, we are calm, peaceful but supportive“*¹²⁵

Možnost podpory a vyjádření vlastního postoje vůči aktuální situaci je jak pro vzorek dotazovaných, tak i pro ostatní Katalánce velmi podstatná. Svou účastí v organizacích podporující samostatnost Katalánska nebo různých zájmových či kulturních skupinách dávají najevo respekt ke své kultuře a tradicím, které jsou klíčové v chápání jejich existence a zároveň i přání rozhodovat o svém vlastním osudu, ve svém vlastním státě. Všichni dotazovaní slaví důležité katalánské svátky, jako důkaz jejich ztotožnění se s katalánskou identitou a všichni se zúčastnili velké demonstrace v roce 2012. Většina je zároveň i členem nějaké zájmové či kulturní organizace a jeden respondent je sám aktivním členem organizace podporující nezávislost.

Z pohledu respondentů existuje v Katalánsku mnoho asociací a spolků převážně kulturního charakteru, které fungují na bázi dobrovolnosti a neziskovosti. Alba je od útlého věku členkou místní skautské skupiny *Pinya de Rosa* a říká: *„skaut šel vždycky katalánským směrem - mluví se v něm katalánsky, účastníme se a mnohdy i organizujeme různé akce v době svátků, máme katalánskou vlajku ve znaku, ale nejsme skupinou*

---

¹²² CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 73

¹²³ Esteve, 28 let

¹²⁴ Nejssem proti Španělsku, ale ne každý má stejný postoj. (Alba)

¹²⁵ Nebojujeme, jsme klidní a pokojní, ale podporujeme se. (Jordi T.)

*založenou pro účely budování separatistických tendencí... Není to politická organizace, nechceme dětem vnucovat nějaký názor ani s nimi manipulovat, je to spíše přirozený proces“.*¹²⁶ Skupina se sama charakterizuje jako: nezisková organizace, jejímž posláním je vzdělávat děti a mládež metodou skautingu a vedení, pomáhá rozvíjet nejen růst osobní, ale i svého okolí, podporuje aktivitu jedince a jeho vztah ke společnosti.¹²⁷ Členem jiné kulturní organizace – přesněji taneční skupiny *Esbart Joaquim Ruyra* je Carles. Jedná se o taneční soubor s padesátiletou historií, který se snaží udržet katalánskou tradici pomocí tance i kostýmu v kontextu moderní doby. Soubor byl založen v roce 1962 skupinou mladých lidí, kteří chtěli zdůraznit a posílit roli přátelství a jednoty Katalánců prostřednictvím tance a folklóru. Archiv skupiny disponuje více než stopadesáti tradičními tanci napříč různými regiony Katalánska společně s jejich historií, hudbou, choreografií a kostýmy.¹²⁸

V souvislosti s aktuální atmosférou lze především v posledních letech pozorovat rozvoj organizací, jejichž cílem je podpora nezávislosti. Takovou organizací je například *Assemblea Nacional Catalana* (ANC; Katalánské národní shromáždění) jehož členem je i Jordi B. „*Nejedná se vůbec o politické uskupení... Mnoho měst a vesnic má své vlastní shromáždění, ale z mého rodného městečka jsem jediným účastníkem ANC, a ještě patřím mezi ty mladší*“. ANC byla hlavním organizátorem demonstrace v září 2012 a snaží se spojit lidi napříč ideologiemi i sociálními vrstvami, jenž mají společný cíl – nezávislost Katalánska a jak říká i prezidentka shromáždění Carme Forcadell Lluís: „pokud se nám podaří dosáhnout našeho cíle, organizace bude rozpuštěna“. ANC byla oficiálně založena 10. dubna 2012, půl roku před uskutečněním demonstrace, avšak celý projekt se připravoval již dva roky předem, jelikož si organizátoři byli vědomi, že pokud chtějí zdůraznit a ukázat sílu národních cílů, musí se spojit všechny strany a organizace a především demonstrace musí být sjednocená, masivní a klidná.¹²⁹

Respondenti se již v předchozí části vyjádřili, že internet je pro ně velmi důležitým zdrojem informací. Internet umožňuje snazší spojení lidí se stejnými zájmy – je to nástroj,

---

¹²⁶ Alba, 25 let

¹²⁷ *Qui som?* Aeg Pinya de Rosa. Dostupný z WWW: <<http://caupinyaderosa.cat/qui.html>>

¹²⁸ *Apunts*. Esbart Joaquim Ruyra. Dostupný z WWW: <<http://quim25.wix.com/esbart-joaquim-ruyra#!apunts>>

¹²⁹ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. s. 14-16

který spojuje. Ve společnosti, jako je ta katalánská, vyznačující se výraznou občanskou angažovaností, se tudíž stal ideálním prostředkem jak zviditelnit jazyk, kulturu i informace. V souvislosti s výše uvedenými principy se začala postupně utvářet i katalánská verze Wikipedie (Viquipèdia), jakožto jednoho z mnoha příkladů občanské zainteresovanosti ve jménu jazyka, jež se snažila nejen usnadnit volný přístup k informacím a pomoci ostatním, ale zároveň s tím sdílet katalánské jazykové dědictví. Katalánská Wikipedie byla vytvořena jako druhá jazyková varianta ihned po verzi originální (anglické) několik týdnů před tím, než ji začaly publikovat i další státy a dnes je světově známá svou spoluprací s mnoha kulturními institucemi, jež zároveň poskytují dobrovolníky jako editory.¹³⁰

Lehce odlišný postoj zaujímá Jordi T., který přestože podporuje nezávislost a účastnil se demonstrace v září 2012 i 2010, není členem žádného kulturního či jiného spolku, ani se neúčastní dalších organizovaných akcí. „*Myslím, že teď je to už věc především politiků.*“¹³¹ Eva Piquer ve svém článku popisuje i další možný způsob postoje k dané situaci: „Moje známá emigrovala po skončení občanské války do Chile, kde se na 20 let stala španělština jejím jazykem. Když se vrátila zpět do Katalánska a viděla rozsáhlou perzekuci katalánštiny, přestala číst, psát a mluvit španělsky i přesto, že tento jazyk milovala.“¹³²

6.6 Budoucnost a očekávání

„*No more words more action*“¹³³

Pocity ohledně katalánské budoucnosti mají respondenti velmi smíšené, jsou optimisté, ale zároveň si uvědomují váhu takového rozhodnutí a veškeré okolnosti s tím spojené. Vzhledem k tomu, že proces na cestě k nezávislosti je v plném proudu a po úspěšné demonstraci 2012 i volbách, jsou nejen dotazovaní ale i většinová katalánská společnost v očekávání a veškeré naděje upínají k referendu, které by se mělo uskutečnit

---

¹³⁰ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 136-137

¹³¹ Jordi T. 28 let

¹³² CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 163

¹³³ Více akce, méně slov. (Jordi B.)

na podzim roku 2014. Největší problém, i přesto, že se většina společnosti vyjádřila ve prospěch konání referenda, je stále španělská vláda.

„Jsem z toho už unavený a myslím, že to není jenom můj pocit... Chci, aby se věci daly do pohybu a přestože není nic jisté, stále doufám, že referendum bude.“ Takto se o celé situaci vyjádřil Jordi B., vystihující atmosféru panující v Katalánsku. Téma referendum 2014 je diskutované ze všech stran a stává se původcem mnoha protichůdných názorů. Většinově má své příznivce (převážně mezi Katalánci), ale jsou i tací, kteří mají jisté obavy a zdůrazňují především negativa, která případné odtržení přinese. Přestože katalánský parlament většinově odsouhlasil (poměrem hlasů poslanců 87 pro a 43 proti) podání žádosti ústřednímu parlamentu v Madridu, aby regionu povolil plebiscit zorganizovat, vše nasvědčuje tomu, že vedoucí španělské strany referendum neschválí, jelikož dlouhodobě záměry katalánských separatistů odsuzují. Katalánský parlament argumentuje konání referenda tím, že na rozdíl od neoficiálních průzkumů a názorů, budou výsledky referenda nezpochybnitelné. Jasně stanoveny byly již i dvě otázky, které by se měly v referendu zodpovídat: *„Chcete, aby se Katalánsko stalo státem?“* a *„Přejete si, aby byl tento stát nezávislý?“*.¹³⁴ Španělská vláda se proti tomu odvolává na ústavu, která předpokládá nerozlučný jednotný španělský stát a referenda dotýkající se osudu země se mohou konat pouze na celostátní úrovni. Referendum na regionální úrovni je tedy podle ústavy ilegální.¹³⁵ Jestliže Madrid zamítne hlasování o nezávislosti, mohou se i přesto katalánští politici rozhodnout, že referendum navzdory tomu uspořádají. *„Dostanou se tím ale do nebezpečné právní situace, která už měla precedens v Baskicku. Když se tamní separatisté chystali uspořádat podobné referendum v roce 2005, španělské úřady pohrozili organizátorům hlasování vězením jako rozvracečům státu.“*¹³⁶ Naděje vkládané do referenda ještě více podtrhuje fakt, že rok 2014 je třistaletým výročím ztráty nezávislosti, proto má pro Katalánce konání referenda i symbolický význam. Na tuto událost se již od minulého roku připravuje i Generalitat (Obr. č. 9).

---

¹³⁴ *Referendum o nezávislosti podpořil i katalánský parlament.* Dostupný z WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/258576-referendum-o-nezavislosti-podporil-i-katalansky-parlament/>>

¹³⁵ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 17

¹³⁶ *Za samostatné Katalánsko! Parlament schválil plebiscit o nezávislosti.* Dostupný z WWW:

<http://www.lidovky.cz/za-samostatne-katalansko-parlament-schvalil-plebiscit-o-nezavislosti-1zw-/zpravy-svet.aspx?c=A140116_145357_ln_zahranici_msl>

Obr. č. 9 Znak k události třistaletého výročí ztráty samostatnosti, zdroj: <http://tricentenari.gencat.cat>

K diskusi o referendu se přidali i přední představitelé Evropské unie - Herman Van Rompuy, stálý předseda Evropské rady a José Manuel Barroso, předseda Evropské komise s upozorněním, že pokud by Katalánci vyhlásili nezávislost, automaticky by bylo vyřazeno z Evropské unie, jelikož by již nebylo součástí státu, na který se dohody EU vztahují. Pokud by se Katalánsko chtělo stát členem EU, muselo by řádně podstoupit celý proces přijetí od začátku včetně schválení všemi členskými zeměmi – i Španělska. V historii trvání Evropské unie neexistuje precedens, na nějž by se v otázce, jak postupovat v takové situaci dalo odvolat, ale je jisté, že bude v zájmu nejen EU a ECB, ale i ostatních evropských institucí tento proces vnitřního rozšíření vyřešit co nejrychleji s ohledem na redukci nejistot a nákladů spjatých s vytvořením nového státu. Objevují se i komentáře poukazující na případ Německa, kdy po jeho sjednocení došlo i k přirozenému připojení jeho bývalé východní části do EU.¹³⁷

Souběžně s událostmi na Pyrenejském poloostrově probíhá obdobná situace i na severu ve Velké Británii, kde se o nezávislost pokouší i Skotsko. EU zaujímá stejné stanovisko jako v případě Katalánska, a to takové, že pokud dojde k odtržení, bude Skotsko mimo EU a pokud o to bude stát, bude muset projít přijímacím řízením jako ostatní uchazeči. Dění ve Skotsku, kde bylo referendum oficiálně povoleno, sledují i dotazovaní respondenti a hodně obě situace porovnávají. Mark Leonard z ECFR¹³⁸ říká, že když nedávno navštívil Barcelonu, katalánští představitelé se ho neustále vyptávali na Skotsko. „*Jejich znalosti o vnitřních skotských záležitostech byly mnohem hlubší než*

¹³⁷ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation.* s. 60-65

¹³⁸ Evropská rada pro mezinárodní vztahy

moje... Je jasné, že se všichni navzájem sledují a reagují jeden na druhého.“¹³⁹ Mezi oběma národy lze nalézt určité podobnosti: jedná se o malé národy, které jsou součástí států patřících do EU, ztratily svou nezávislost na počátku 18. století (Skotsko 1707, Katalánsko 1714) a dodnes nemají úplnou svobodu rozhodovat o vlastních záležitostech - stávající situace pro ně již není benefiční. Skotský ministr Alex Salmond se o podobném údělu obou národů vyjádřil následovně: „Skotsko a Katalánsko jsou staré evropské národy. Podíleli jsme se na vytvoření evropské historie jako svobodné a nezávislé země“. Nicméně existují značné rozdíly, které evokují (nejen v Kataláncích) otázku, kde je tedy problém, když při stejné situaci to v jednom státě jde a v jiném ne. Skotsko je uznáno vládou Velké Británie jako národ a skotský parlament respektovaný tím britským má plnou moc na poli vzdělávání, zdravotnictví či soudní moci. Xavier Solano ve svém článku uvádí, že: „Velká Británie, je země, která ví, jak se hlásuje slovo demokracie“. Naproti tomu Španělsko, přestože je ve 21. století demokratickou zemí a členem EU, stále nepřiznalo Katalánsku jeho národnost.¹⁴⁰ Britský redaktor tuto situaci komentuje takto: „Mezi skotským a katalánským případem existuje však jeden velký rozdíl, který osvětluje, proč se vlády v Londýně a Madridu chovají jinak. Skotsko čítá pouhých 5,2 milionu obyvatel z britských 62 milionů a v Anglii panuje obecný názor, že ho zbytek země dotuje. (Skotští nacionalisté s tím samozřejmě nesouhlasí.) Katalánsko má 7,3 milionu obyvatel z celkové populace 47 milionů a je jedním z nejbohatších španělských regionů. Jeho ztráta by byla pro Španělsko velkou ranou“.¹⁴¹

Respondenti se o svém očekávání vyjádřili jednotně, celkové pocity vystihují tato slova: „především z nás spadne ta tíha a nejistota... Bude tu uvolněnější atmosféra“.¹⁴² Mnozí poukazují i na ekonomickou situaci: „s penězi, kterými momentálně dotujeme zbytek Španělska a zvyšujeme naši zadluženost, budeme moci nakládat podle svého a mnohem efektivněji tam, kde je to potřeba jako např. ve školství, zdravotnictví či infrastruktuře“.¹⁴³ Přestože Katalánsko má jisté kompetence co se týče vzdělání

---

¹³⁹ ERLANGER, S., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Bohatší regiony chtějí překreslit mapu*. Dostupný z WWW: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2833211-bohatsi-regiony-chteji-prekreslit-mapu>>

¹⁴⁰ CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. s. 168-172

¹⁴¹ RACHMAN, G., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Španělsko, Británie a zakázané ovoce nezávislosti*. Dostupný z WWW: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2882431-spanelsko-britanie-zakazane-ovoce-nezavislosti>>

¹⁴² Esteve, 28 let

¹⁴³ Alba, 25 let

a zdravotnictví Pol dodává: „rádi bychom také řídili své struktury jako železnice a letiště. Chceme neomezenou působnost ve finanční oblasti, ve věcech imigrace. Chceme mít vlastní hlas v Evropské unii nebo v OSN. Zkrátka a dobře moci rozhodovat ve všech aspektech, které se týkají naší země”.¹⁴⁴ Své naděje vkládají i do politiky: „Ze všeho nejdřív budeme moci spravovat vlastní vládu, budeme zodpovědní sami sobě a nebudeme muset čekat na to, jak rozhodne Madrid... I v Katalánsku je politická korupce, proto na politiky úplně nespolehám, ale pokud budeme mít vlastní vládu, bude se moci o mnohých věcech rozhodovat efektivněji“.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ HRDLÍČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem*. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>

¹⁴⁵ Jordi T., 28 let

7 Závěr

Provedený terénní výzkum obsáhl pouze malý vzorek populace, a navzdory tomu, že nejde aplikovat paušálně, nabízí pohled do problematiky nezávislosti Katalánska, jenž svým výstupem sdílí názor mnoha Katalánců napříč generacemi.

Jaké jsou hlavní důvody katalánského separatismu?

Co osobnost to jiný názor a přestože každý preferuje jiný důvod a má jiné argumenty opravňující separatistické tendence, pro zachování objektivity nelze připisovat váhu pouze jednomu faktoru. Nejen výsledky provedeného terénního výzkumu, ale i názory odborníků – ekonomů, vědců, publicistů a politiků nasvědčují tomu, že se jedná o střet mnoha faktorů. Obecně lze říci, že se jedná o kombinaci ekonomické, politické, lingvistické a kulturní roviny, jež jsou hluboce svázány s historickými událostmi.

Jaké jsou hlavní prvky etnické identity Katalánců?

Kultura reprezentuje základní hodnoty katalánské společnosti, je esenciálním prvkem na jehož principu Katalánci odvozují svou národní a etnickou identitu. Katalánci jsou hrdým národem, stojí si za svými tradicemi a jazykem, jak dokázali napříč historií a nepřízní režimů, snaží se je za každou cenu bránit. Proto ve chvíli, kdy politická sféra začala utlačovat tu kulturní a situace již nebyla dále únosná, začali Katalánci intenzivněji propagovat separatistické aspirace a návrat statusu quo. Vypjatou situaci ještě více posiluje přítomnost ekonomické krize, na kterou se v poslední době odvolává stále více lidí, respondenti ji nepopírají, ale osobnější a důležitější jsou pro ně kulturní aspekty, možnost vymezit se a mít právo rozhodovat.

Liší se tyto důvody v závislosti na věku obyvatel Katalánska?

Katalánci věří, že nyní, v době 21. století, dosahují podmínek, které politicky, ekonomicky, kulturně a sociálně umožňují reálné dosažení samostatného státu a rozhodli se jít spíše demokratickou cestou než tou nacionalistickou. Pokud by se tak stalo, bylo by státem, který je vyústěním demokratického procesu, iniciovaným vůlí občanů, státem, který si lidé vysloužili. Na základě výpovědí respondentů, spadající do intervalu mladá až střední generace, kteří otevřeně mluvili i o situaci v jejich rodinách, nelze jednoznačně říci, že se názory jejich rodičů či prarodičů zásadně liší. Je možné pozorovat rozdíly

v preferencích jednotlivých důvodů s každým jedincem a v intenzitě s jakou osobně vyjadřují separatistické tendence. V několika případech byla zaznamenána změna postoje rodičů respondentů vůči nezávislosti, kdy v důsledku napjaté situace posledních let, přešli z neutrálního postoje k takovému, který je jasně nakloněn osamostatnění Katalánska.

Budoucnost Katalánska je však stále nejistá, ačkoliv boj, který se odehrává mezi Španělskem chránícím práva státu a intenzivní expresí demokratické vůle Katalánska by mohl znát výsledky na podzim roku 2014. Konečné slovo, i přes dosavadní snahy ze strany Katalánska, bude mít španělská vláda, která doposavad nebyla katalánské nezávislosti nakloněna. O důvodech lze opět jen spekulovat, oficiální stanovisko se odvolává na ústavu, podle které je regionální referendum protiústavní, jiné zdroje se přiklánějí spíše k teritoriálním a ekonomickým důvodům, jenž by velmi výrazně zasáhly ekonomickou stabilitu Španělska, která již teď je narušena. Zcela definitivní není ani postoj Evropské unie, která se k situaci již vyjádřila, ale konečná stanoviska padnou až s výsledky referenda, pokud se bude konat.

8 Seznam použitých zdrojů

- BROŽ, F. *Komparace současných španělských nacionalismů: nebezpečný separatismus nebo ideál evropského regionalismu?*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, 2009. 68 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Radek Buben.
- CASTRO, L. *What's up with Catalonia?: The causes which impel them to the separation*. Catalonia Press, 2013. 224 s. ISBN 978-1-61150-032-5.
- ČMIEL, P. *Kolektivní identity v zemích V4: Sekundární analýza*, Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, 2009. 77 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Michal Vašečka, Ph.D.
- DÍEZ M. J. *Patterns of development and nationalism: Basque and Catalan nationalism before the Spanish Civil War*, Theory and society, vol. 23, no.4 page 541-569.
- DROZDOVÁ, K. *Národní a jiné identity ve střední Evropě*, Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2007. 54 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michal Vašečka, Ph.D.
- DUNLOP, F. *Španělsko*. Brno: Computer Press, ©2010. 399 s. Velký průvodce National Geographic. ISBN 978-80-251-2299-0.
- GELLNER, E. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2003. 133 s. ISBN 80-7325-023-3.
- GELLNER, E. *Národy a nacionalismus*. [1. vyd.]. Praha: Josef Hříbal, 1993. 158 s. Poznání; sv. 2. ISBN 80-900892-9-1.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Department de la Vicepresidència, Secretarie de Política Lingüística. *Catalan, language of Europe*. 32 s. Dostupný z WWW: <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Catala%20llengua%20Europa/Arxiu/cat_europa_angles_07.pdf>.

- HARGREAVES, J. *Freedom for Catalonia?: Catalan nationalism, Spanish identity, and the Barcelona Olympic Games* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2000 [cit. 2013-10-06]. Dostupné z WWW: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=2000747>>.
- HOMOLOVÁ, E. *Proces skotské devoluce a euroregionalismus*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2007. 50 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.
- HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody*. Praha: SLON, 2009. 315 s. ISBN: 978-80-7419-010-0.
- KACHLOVÁ, J. *Evropeizace české kulturní politiky ve srovnání s kulturní politikou Španělska*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2012. 81 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.
- KHALITOV, B. N. *Language as a Resource for Internal and International Activity of "Nations without States": The case of Catalan*, The International Journal of Diversity in Organisations, Communities and Nations, rok 2008, vol. 8, no 2 page 269-275.
- KOUŘIL, J., PAVLOVÁ, E. *Katalánské regionální volby 2010*. Acta Politologica 3, 2, rok 2011, s. 178–200. ISSN 1803-8220.
- LEPIČ, M. *Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku: Případová studie Katalánsko a Baskicko*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2012. 141 s. Vedoucí diplomové práce RNDr. Jiří Tomeš, Ph.D.
- MAICAS, M. P. *Approach to Catalonia*. Barcelona : Universidad Autònoma de Barcelona, 1985. ISBN 8474881358.
- MAJEROVÁ, V., MAJER, E. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část I*. Praha: ČZU v Praze, 1999. 158 s. ISBN 80-213-0507-X.

- OUHELOVÁ, A. *Problematika národnostních menšin ve Španělsku ve 20. a 21. století*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, 2008. 86 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Zdeněk Veselý, Csc.
- PECKA, E. *Sociologie politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-2793-6.
- PIKNEROVÁ, L. *Formování španělského regionalismu a jeho proměny ve 20. století*, Politologická revue: diskuse - zprávy – recenze, rok 2011, č. 2. s. 53-69.
- SKRIBKOVÁ, V. *Kořeny katalanismu a katalánského nacionalismu a jeho současná situace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd, 2009. 99 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Antonín Staněk, Ph.D.
- SOBREQUÉS, J. *History of Catalonia*. 2. vyd. Barcelona: EDITORIAL BASE, 2012. 166 s. ISBN 978-84-85031-86-3.
- VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. *Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě*, Sociologický časopis, rok 2004, č. 4., s. 489–508.

Internetové zdroje

- AEIG PINYA DE ROSA. *Qui som?* [online]. AEiG Pinya de Rosa, [cit. 2014-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://caupinyaderosa.cat/qui.html>>.
- ARA GIRONA. *President, quin llibre em recomana per Sant Jordi?* [online]. AraGirona.cat, [cit. 2014-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.aragirona.cat/noticia/2012/04/21/president-quin-llibre-em-recomana-per-sant-jordi>>.
- CATALUNYA 2011. *Catalunya, Nou Estat d'Europa (II): Důsledky demonstrace z 11. září 2012* [online]. CATALUNYA 2011, 2012-09-30, [cit. 2014-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://catalunya2011.blogspot.cz/2012/09/catalunya-nou-estat-deuropa-ii-dusledky.html>>.

- ERLANGER, S., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Bohatší regiony chtějí překreslit mapu* [online]. Presseurop, 8-10-2012, [cit. 2014-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2833211-bohatsi-regiony-chteji-prekreslit-mapu>>.
- ESBART JOAQUIM RUYRA. *Apunts* [online]. Esbart Joaquim Ruyra, [cit. 2014-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://quim25.wix.com/esbart-joaquim-ruyra#!apunts>>.
- ESTELADA. *L'estelada: la bandera de combat* [online]. 100 anys d'estelada, [cit. 2014-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.estelada.cat/main.asp?opc=2>>.
- FOTW Flags Of The World. *Catalan Nationalist Flags (Spain)* [online]. FOTW Flags Of The World, [cit. 2014-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://flagspot.net/flags/>>.
- GANŽA, A., KLIMOVSKIJ, S. *Krize jakožto nástroj budování Evropské říše: Hnutí španělských autonomií* [online]. ČESKÉ NÁRODNÍ LISTY, Křesťanský sociál, listopad – prosinec 2012, [cit. 2014-28-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/krestansky-social-listopad-prosinec-2012.html>>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Rigau: "S'ha demostrat l'oposició total a un text de la nova llei d'Educació que no hauria d'existir"* [online]. Generalitat de Catalunya, 12-12-2012, [cit. 2014-03-02]. Dostupný z WWW: <http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/detall.do?id=173746&idioma=0>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Culture and language* [online]. Generalitat de Catalunya, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-cultura.htm>>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Sant Jordi: Tradition in Catalonia* [online]. Generalitat de Catalunya, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW: <http://santjordi.gencat.cat/en/llegenda_i_tradicio/tradicio_a_catalunya>.

- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Tricentenari* [online]. Generalitat de Catalunya, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW:
<<http://tricentenari.gencat.cat/en/eltricentenari/>>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *The Flag* [online]. Generalitat de Catalunya, [cit. 2014-03-06]. Dostupný z WWW:
<<http://www.gencat.cat/catalunya/eng/coneixer-simbolsnacionals.htm>>.
- GDOVÍNOVÁ, HAMOUZOVÁ, HROMÁDKOVÁ, JAROLÍMKOVÁ. *Katalánci ve Španělsku* [online]. Hospodářská a kulturní studia [cit. 2014-03-03]. Dostupný z WWW:
<http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=gdovinova_hamouzova_hromadkova_jarolimkova_-_katalanci_ve_spanelsku>.
- HRDLIČKOVÁ, R., ZENKNER, P. *O Katalánsku s Kataláncem* [online]. Euroskop, 7-11-2012, [cit. 2014-03-08]. Dostupný z WWW:
<<https://www.euroskop.cz/8801/21515/clanek/o-katalansku-s-katalancem>>
- LNĚNIČKA, L. *Národní identita a nacionalismus* [online]. Vybrané texty z politické geografie, 2011, [cit. 2014-20-02]. Dostupný z WWW:
<<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js11/geo/web/pages/narodni-identita-nacionalismus.html>>.
- MENÉNDEZ, M. Á., *Los efectos de la Diada: se inaugura una etapa de mayor crispación nacional(ista)* [online]. Grupo Diariocritico, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW:
<<http://www.diariocritico.com/nacional/independencia-de-cataluna/diada-de-catalunya-2012/418709>>.
- NEVORALOVÁ, M. *Rozhovor jako evaluační nástroj* [online]. Klinika adiktologie, 5-10-2012, [cit. 2014-02-05]. Dostupný z WWW:
<<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/593/3849/Rozhovor-jako-evaluacni-nastroj>>.

RACHMAN, G., VALENDINOVÁ, K. (překlad). *Španělsko, Británie a zakázané ovoce nezávislosti* [online]. Presseurop, 16-10-2012, [cit. 2014-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/2882431-spanelsko-britanie-zakazane-ovoce-nezavislosti>>.

UNESCO. *Patum de Berga* [online]. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/00156>>.

UNESCO. *Human towers* [online]. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, [cit. 2014-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/00364>>.

Referendum o nezávislosti podpořil i katalánský parlament [online]. ČT24, 16-1-2014, [cit. 2014-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/258576-referendum-o-nezavislosti-podporil-i-katalansky-parlament/>>.

Za samostatné Katalánsko! Parlament schválil plebiscit o nezávislosti [online]. Zpravodajský server Lidových novin, 16-1-2014, [cit. 2014-03-17]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/za-samostatne-katalansko-parlament-schvalil-plebiscit-o-nezavislosti-1zw-/zpravy-svet.aspx?c=A140116_145357_ln_zahranici_msl>.